ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. χρ. 12.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον· ἐκκλησία, ἱστορία.
Τινὰ περὶ Γόρδωνος.
Ἡ Αἶνος ὑπὸ Β. Α. Μ.
Ἔργα καὶ ἡμέραι ὑπὸ Δ. Γρ. Κ.
Ἑβδομάς.
Ἡ Ἀφελὴς (μυθιστορία τῆς **Henry Gréville**) μετάφρασις.
Δρᾶμα θαλασσινόν· ποίημα **Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ**.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
Παρεκβάσεις, ὑπὸ Ι. Μ. Δ.
Κρίσεις ἐπὶ τῶν «Ἱστορικῶν Μελετημάτων» τοῦ κ. Σπ. Π. Ἀάμπρου ὑπὸ **Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ** (τέλος).
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων.
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

(24 Φεβρουαρίου)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Κυριακὴ Γ' τῶν νηστειῶν· τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (Ἴδε τ. Α' ἀρ. 2.)

Ἡ ἀ. καὶ β εὕρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

[Ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐαλεντιανοῦ τῷ 431 ὁ Ἀρχιμανδρίτης Μάρκελλος καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Οὐράνιος ἀνεῦρον τὴν κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου. Ἐπειδὴ ὁ σεβασμὸς τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Πρόδρομον ἀνέκαθεν ἦτο μέγας, διὰ τοῦτο καθιερώθη ἡ ἑορτὴ τῆς σήμερον εἰς ἀνάμνησιν τῆς δὶς ἀνευρεθείσης κεφαλῆς τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου]

ΙΣΤΟΡΙΑ 1821. Ὁ Ὑψηλάντης κηρύττει πρὸς τοὺς ἐν Μολδαυίᾳ Ἕλληνας τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΓΟΡΔΩΝΟΣ

Ὀλίγας ἑβδομάδας πρὶν κατακλεισθῇ ἐν Χαρτούμ, ὅπου τόσον τραγικὸν ἔμελλε νὰ εὕρῃ τέλος, ὁ Γόρδων, ἔγραφε πρὸς φίλον του ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅτι συνέταξε βιβλιάριόν τι, κατάμεστον εὐλαβείας, οὗ τινος ἡ δημοσίευσις ἀπησχόλει αὐτὸν σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ πορεία τοῦ Μαχδῆ. «Ἐνδιαφέρομαι πολὺ διὰ τὸ βιβλίον τοῦτο, ἔγραφε, διότι δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ καταδείξῃ ὅτι ὁ Θεὸς ἐνοικεῖ ἐν ἡμῖν. Τοῦτο εἶνε τὸ μέγα μυστικὸν (ψαλ. XXV). Ἔπλασεν ἡμᾶς ὅπως ἔχῃ κατοικίαν νὰ ἐνοικῇ. Ἄνευ ἡμῶν δὲν ἔχει κατοικίαν· ἔχει ἀνάγκην ἡμῶν ἀλλ' ἡμεῖς πόσον ἔχομεν ἀνάγκην Αὐτοῦ!»

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων, ἅτινα παρατιθέμεθα, καθίσταται κατάδηλον ὅτι ὁ στρατηγὸς Γόρδων, ὁ γενναιότατος καὶ παράτολμος ἐκεῖνος ἀνὴρ συνέδεεν ἐναρμονίως ἐν ἑαυτῷ τὴν μεγάλην εὐσέβειαν μετὰ τοῦ μεγαλεπιβόλου καὶ ἀνησύχου πνεύματος, ὅπερ κατέστησεν αὐτὸν ἕνα τῶν ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἡμῶν. Ὁ Γόρδων λοιπὸν διῆλθε τὸν βίον του βαδίζων ὄχι μόνον μὲ τὸ ὅπλον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐν χερσίν.

Ὁ Γόρδων ἦτο ἐμπεφορημένος τοῦ Θεοῦ ἀτενίζων μετὰ θάμβους πρὸς τὸν Αἰώνιον, οὐχὶ κατὰ πρόσωπον ὅπως ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ — θὰ ἐξελάμβανε τοῦτο ὡς βλασφημίαν—ἀλλὰ κλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπων ἔνδον αὐτοῦ. Ἔζη ἐν τῷ Θεῷ ὅπως ὁ Θεὸς ἔζη ἐν αὐτῷ. Ὁ Θεὸς πληροῖ ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ· τὰ λοιπά: αἱ ἐκστρατεῖαι αὐτοῦ, αἱ νῖκαι, τὰ ἡρωϊκὰ ἀνδραγαθήματα, ἡ Κίνα, τὸ Σουδάν, ἦσαν ἐπεισόδια τῆς ἐπὶ γῆς διαβάσεώς του, ἡ ἐξωτερίκευσις τῆς ἐσωτερικῆς ὑπάρξεώς του ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου τῶν Ἁγίων. Ὁ μὴ λαμβάνων τοῦτο ὑπ' ὄψει ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Γόρδωνος.

*
* *

Ὁ Γόρδων ἐκ στρατιωτικῆς οἰκογενείας καταγόμενος εἶχε γεννηθῆ τῷ 1833. Μετέσχε τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ἱκανῶς εὐδοκιμήσας. Μετά τινα δ' ἔτη, τῷ 1860 μετέβη εἰς Κίναν, ἔνθα ἡ αἴφνης ἐκδηλωθεῖσα ἐν αὐτῷ τάσις πρὸς τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους παρώρμησεν αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ περιήγησιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀπεράντου χώρας τοῦ Ἡλίου. Τῷ 1868 ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διοίκησις τοῦ στρατοῦ τῆς Κίνας, καὶ ἡ ἀναδιοργάνωσις αὐτοῦ.

Ἀπὸ δωδεκαετίας ἤδη διήρκει ἐν Κίνᾳ ἡ μεγάλη ἐπανάστασις τῆς Ταΐ-πίγκ. Ὁ περίφημος Χούγκ, γραμματοδιδάσκαλος καὶ προφήτης κατετρόπου τοὺς στρατοὺς τῆς αὐτοκρατορίας διὰ τῶν ἀξιωματικῶν του, διότι αὐτὸς εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ εἰθίσει νὰ *χαίρεται τὴν ζωὴν* ἐν Ναγκίνῃ μετὰ πολλῶν ὡραιοτάτων καὶ τρυφερῶν Κινεζίδων, ἐν ᾧ οἱ νεόφυτοί του ἐπολέμουν διακινδυνεύοντες τὸ δέρμα των.

Ὁ θάνατός του, ὑπῆρξεν ἔκτακτος ὡς καὶ ἡ ζωή του. Βλέπων ὅτι οἱ χρόνοι τῆς εὐδαιμονίας ἀνεπιστρεπτεὶ εἶχον παρέλθει καὶ τὰ πάντα κατέρρεον περὶ αὐτὸν ἔκρινεν ὅτι ἐπαρκὴς ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ τοῦ κόσμου διαμονή του, ἀφ' οὗ ἐπὶ δεκαπέντε ὅλα ἔτη ἀνεδείχθη καὶ προφήτης καὶ μονάρχης ἀπόλυτος. Δὲν ἠνέχθη δὲ οὔτε νὰ αἰχμαλωτισθῇ, οὔτε νὰ γείνῃ καὶ πάλιν γραμματοδιδάσκαλος, οἰκτιρμοῦ ἄξιος. Ἐκρέμασε τὰς νεαράς του Κινεζίδας καὶ αὐτοκτόνησε.

Τὴν ἐναντίον τούτου ἐκστρατείαν ἀνέλαβεν ὁ Γόρδων· ἀλλὰ διὰ ποίων ἀξιωματικῶν καὶ διὰ ποίων στρατιωτῶν; οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοὶ ἦσαν τυχοδιῶκται πάντες, τοῦ σχοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ, κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν, μέθυσοι καὶ ἀκόλαστοι ἐντὸς μηνῶν δώδεκα ἀποθανόντες ἐκ delirium tremens. Οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ ἐκ Κινέζων στρατολογηθέντες ὡς μόνην τιμὴν ἐγνώριζον τὸν μισθὸν καὶ ὡς μόνην πειθαρχίαν τὸν φόβον τοῦ τυφεκισμοῦ. Διημφισβήτουν τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχηγῶν, ἠρνοῦντο νὰ ὑπακούσωσιν, ἐλιποτάκτουν, ἐζήτουν εἶτα νὰ ἐπανέλθωσιν. Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ὁ Γόρδων ἐσκόπει νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς ἐπίκαιρόν τι μέρος, ἀλλ' οὗτοι ἠξίουν νὰ μεταβῶσιν ἀλλαχοῦ, διεκήρυξαν ὅτι «ἀφ' οὗ εἶν' ἔτσι, θὰ σκοτώσουν ὅλους τοὺς Ἄγγλους ἀξιωματικούς». Κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Γόρδων, θὰ σκοτώσω ἕνα εἰς τοὺς πέντε. Καὶ συγχρόνως ἁρπάζει ἕνα δεκανέα, τὸν ἐξάγει τῆς τάξεως καὶ διατάσσει νὰ τὸν τουφεκίσουν, παραχρῆμα, ἐπὶ τόπου. Οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὑπεχώρησαν. Αὐτὰ μόνα τὰ ἐπιχειρήματα ἐνόουν. Ἡ ἐλαχίστη ἀδυναμία, ὁ ἐλάχιστος δισταγμὸς θὰ ἐξωλόθρευον αὐτόν.

Διὰ τοιούτου στρατοῦ, ὅστις οὐδέποτε ὑπερέβη τὰς 5,000 ἀνδρῶν πολλάκις δὲ καὶ ὑπελείφθη τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, ὁ Γόρδων κατέστειλεν εἰς δεκαεξ μῆνας τὴν ἐπανάστασιν, κατὰ τῆς ὁποίας μάτην ἠγωνίσθη καὶ συνετρίβη ὅλος ὁ στρατὸς τῆς Κίνας. Μόνον νὰ φανταστῇ τις δύναται ὁποία τόλμη καὶ δεξιότης καὶ εὐστάθεια κατεβλήθησαν ὅπως ἐπιτευχθῇ τὸ θαυμάσιον τοῦτο μεγαλούργημα.

Τῷ 1864 ὑπέστρεψεν εἰς Ἀγγλίαν διανείμας ἀφειδῶς εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ τὰς δεκακισχιλίας στερλίνας λίρας, ἃς ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας προσήνεγκεν αὐτῷ ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης. Διότι ὁ Γόρδων ἀναδεχθεὶς νὰ καταστείλῃ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ταΐ-πίγκ, ἠθέλησε νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ μόνης, δὲν ἦτο δ' ἐκ τῶν ποθούντων τὰς ἀμοιβὰς τοῦ κόσμου τούτου. «Μὴ πιστεύετε, ἔγραφεν εἰς τὴν μητέρα του, ὅτι ἔχω κακὸν χαρακτῆρα· ἀλλ' ἀδιαφορῶ διὰ τὸν προβιβασμόν μου. Εἰξεύρω ὅτι θ' ἀπέλθω τῆς Κίνας ὅσον πτωχὸς μετέβην εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἔχω τὴν παρηγορίαν ὅτι ὀγδοήκοντα ἢ ἑκατὸν χιλιάδες ζωαὶ ἐσώθησαν διὰ τῆς ἀσθενοῦς μου ἐπεμβάσεως. Δὲν ἔχω ἀνάγκην ἄλλης ἀμοιβῆς».

*
* *

Τῷ 1873 ἐζήτησε παρὰ τῆς Τουρκίας νὰ ἀποσταλῇ εἰς Σουδάν, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Βαϊκερ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν κατὰ τῆς δουλεμπορείας ἀγῶνα. Γενομένης δεκτῆς τῆς αἰτήσεώς του, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1874 ἔφθασεν εἰς Κάϊρον, ὅπου ὁ Χεδίβης ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν τίτλον «ἀρχιστρατήγου, γενικοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἰσημερινοῦ» μετὰ τῆς ἐπισήμου ἐντολῆς νὰ καταργήσῃ τὴν ἐμπορείαν τῶν ἀνδραπόδων.

Ὁ Γόρδων ἐγκάρδιον εἶχε πόθον νὰ καταπνίξῃ τὴν βάρβαρον ἐκείνην ἀγοροπωλησίαν τῶν μαύρων σαρκῶν, «καὶ διὰ θυ-

σίας ἔτι τῆς ζωῆς του» ὡς ἔγραφε. Καθήμασσεν ἡ καρδία αὐτοῦ βλέποντος ἀνθρωπίνους ἀγέλας συρομένας ἐκ τῶν ἔνδον τοῦ Σουδὰν ὑπὸ τῶν δουλεμπόρων, ἀγομένας διὰ ῥαβδισμῶν πρὸς πώλησιν, καὶ φονευομένας καθ' ὁδὸν διὰ πυροβόλων ἅμα δὲν ἠδύναντο χωρήσωσι πλέον ἐπὶ τὰ πρόσω. Αἱ ὁδοί, ἃς διήνυον αἱ συνοδεῖαι αὐτῶν, ἦσαν πεπληρωμέναι κρανίων. Οἱ δ' ἐπιζῶντες μετὰ τὰς καταναγκαστικὰς ἐκείνας πορείας, μετὰ τὴν πεῖναν, τοὺς αἰκισμοὺς τὴν τρομερὰν τῆς ἐρήμου δίψαν ἦσαν φρικῶδες ἰδεῖν. Οἱ ἔρηβοι ἦσαν οἰκτρότατοι ἐξ ἰσχνότητος καὶ τοσοῦτον ἀπεκτηνωμένοι, ὥστε ἂν τυχὸν ἀπηλευθεροῦντο, οὐδεμίαν ἠσθάνοντο χαράν. Τὰ παιδία ἐφαίνοντο ὡς ἐκτρώματα. Ὁ Γόρδων ὑπελόγιζεν ὅτι τὰ τρία τέταρτα τῶν ἀνδραπόδων ἔθνησκον πρὶν φθάσωσιν εἰς Αἴγυπτον καὶ ὅτι κατὰ ἑκατοντάδας χιλιάδων ἠριθμοῦτο οἱ σκελετοὶ οἱ ἐσκορπισμένοι ἐπ' ἐκτάσεως πολλῶν ἑκατοντάδων λεγῶν. Ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὰ φρικαλέα ταῦτα, ὁ Γόρδων ἀπεφάσισε νὰ παρακωλύσῃ τὴν μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐπικοινωνίαν, εἰς τοῦτο δὲ ἐνησχολήθη μετὰ ζήλου ἀπαραμίλλου.

* * *

Οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχίας ἄφινεν εἰς τοὺς δουλεμπόρους. Ἦτο πανταχοῦ παρών, διερχόμενος θυελλωδῶς τὴν ἔρημον ἐπὶ καμήλου, ἣν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ παρακολουθήσῃ, ἐπισκήπτων ἐξαπίνης ἐκεῖ ὅπου οὐδεὶς ἀνέμενεν αὐτόν. Ἐνόμιζον αὐτὸν ἐν Ἀβυσσινίᾳ καὶ ἦτο ἐν Δαρφούρ. Ἐφανταζοντο αὐτὸν ἐν Χαρτούμ, ἀλλ' οὗτος διήρχετο τὰς μεγάλας λίμνας. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξελάμβανον ἑαυτοὺς ἀσφαλέστατους, νεφύδριον κόνεως ἐφαίνετο εἰς τὸν ὁρίζοντα, προσήγγιζεν ὡς ἄνεμος, περιεδινεῖτο μέχρι τοῦ κέντρου τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξήρχετο ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ γενικὸς διοικητής, καταμονος, φορῶν ὡραίαν κατάχρυσον στολήν, ἣν εἶχε προσενέγκει αὐτῷ ὁ Χεδίβης καὶ ἣν ἐφόρει ὅτε ἐπήρχετο ἀνάγκη νὰ καταπλήξῃ καὶ θαμβώσῃ τὰς φυλάς. Ἡ συνοδεία του ἀφικνεῖτο ὁπότε ἠδύνατο: τὴν ἑσπέραν, τὴν ἐπαύριον, ἐνίοτε δὲ διόλου. Δὲν ἀνησύχει τὸ παράπαν ὁ Γόρδων καὶ ὑπηγόρευε τὰς διαταγάς του ἀταράχως ὡσεὶ ἡγετο πολυαρίθμου στρατιᾶς. Ἡμέραν τινὰ ἐνέσκηψεν αἴφνης ἐν ἐχθρικῷ στρατοπέδῳ τρισχιλίους περιλαμβάνοντι ἄνδρας. Τηλικαύτην ἐνεποίησε κατάπληξιν τὸ παράτολμον τῆς πράξεως, ὥστε οἱ φύλαρχοι ὑπεσχέθησαν αὐτῷ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς διαταγάς του. Ὁ δὲ Γόρδων ἀπαθέστατος ἐξηκολούθησεν ἐφ' ἱκανὸν συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτῶν.

* *

Καὶ ἐν Σουδὰν δὲ κατὰ πολλῶν καὶ δυσυπερβλήτων κωλυμάτων ἔδει ν' ἀντιπαλαίῃ τὸ μέγιστον πάντων ἦτο αὐτὸς ὁ στρατός, δι' οὗ ἔμελλε νὰ περατώσῃ τὸ δυσχερέστατον ἔργον. Ὁ στρατὸς οὗτος διεσκορπίζετο καθ' ὁδόν. Οἱ στρατιῶταί του δὲν ἦσαν ἄξιοι οὐδὲ τοῦ σχοινίου, μὲ τὸ ὁποῖον θ' ἀπεφάσιζε νὰ τοὺς κρεμάσῃ· οἱ ἀξιωματικοί, ἰθαγενεῖς ὄντες, δὲν διέφερον τῶν στρατιωτῶν, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων. Εἶχε κατανοήσει ὅτι ἡ μεγαλειτέρα πληγὴ παντὸς γενικοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἰσημερινοῦ δὲν εἶνε οὔτε τὸ κλίμα, οὔτε οἱ δουλέμποροι, οὔτε οἱ κώνωπες, οὐδ' ὁ πρὸς διοίκησιν λαός. Ἡ πληγὴ αὐτοῦ εἶνε ὁ στρατός του. «Ἤθελον, ἔγραφεν, ὅλοι τους νὰ ἔχουν ἕνα λαιμὸν καὶ κάποιος νὰ τὸν στραγγαλίσῃ». Ἀλλὰ καὶ τοιούτους ὄντας τοὺς στρατιώτας τούτους ἡγωνίζετο καρτερικῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ του νῦν μὲν πρὸς ἐνέδραν δουλεμπορικῶν συνοδειῶν ἄγων αὐτοὺς νῦν δὲ πρὸς καταδίωξιν αὐτῶν. Τηλικαύτην δ' εἶχεν ἀποκτήσει δεξιότητα, ὥστε δυσχερέστατα διέφευγεν αὐτὸν ὁ ἐχθρός. Εἶχε ποιάν τινα μαντικὴν δύναμιν ὅπως ἀνακαλύπτῃ τὰ ἴχνη τοῦ μαύρου λαθρεμπορίου. Ἡμέραν τινὰ ἀνεκάλυψε κεκρυμμένην ὑπὸ τῶν δουλεμπόρων ἀγέλην ὅλην ἀνδραπόδων:

— Μυρίζομαι σκλάβους, εἶπεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν· σκαλίζατε!

Ἔμεινε δ' ἐν Σουδὰν μέχρι τοῦ 1880.

* * *

Ὁ στρατηγὸς Γόρδων εἶχεν ἐπανακάμψει εἰς Ἀγγλίαν, καταρτίσας τὸ ἑξῆς πρόγραμμα βίου δι' ὅλον τὸν μετέπειτα βίον του: Νὰ ἐγείρηται τῆς κλίνης τὴν μεσημβρίαν, νὰ τρώγῃ ὀστρεῖδια, νὰ κάμνῃ καθ' ἑκάστην μικρὸν περίπατον, καὶ νὰ μὴ ταξειδεύσῃ ποτὲ πλέον.

Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐξετέλεσε τὸ πρόγραμμά του.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1880 ἀπῆλθεν εἰς Ἰνδίας. Τὴν 10 Ἰουνίου ἐκίνησε πρὸς τὰς Ἰνδίας. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1881 διῆλθε διὰ τοῦ Λονδίνου μεταβαίνων εἰς Βρυξέλλας ὅπως συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Βέλγων περὶ ἀποστολῆς, ἣν ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς Κόγκον. Τὸν Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔπλεε πρὸς τὴν νῆσον Μαυρικίαν, ἔνθα ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Αὐτόθι διαμένων ἐπεχείρησε νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν τοῦ ἐπὶ γῆς Παραδείσου, τοῦθ' ὅπερ ἐκράτησεν αὐτὸν ἡσυχον ἐπὶ δεκάμηνον. Ἡ διοίκησις τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος ἐζήτησεν αὐτὸν τὸν Μάρτιον τοῦ 1882. Μετέβη αὐτόσε τὸν Μάϊον, ὁ δὲ Ἰανουάριος τοῦ 1883 εὗρεν αὐτὸν ἐν Ἱερουσαλήμ, μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐργαζόμενον μετὰ τοιούτου πάθους ὅπως διακανονίσῃ τὴν τοπογραφίαν τῶν ἁγίων Τόπων ὥστε παρέμεινε καὶ αὐτόθι ἐπὶ δέκα ἄλλους μῆνας. Ἐκ Παλαιστίνης μετέβη εἰς Βρυξέλλας, ὅπως ἀναλάβῃ τὸ σχέδιον τῆς εἰς Κόγκον ἀποστολῆς. Τῇ 7 Ἰανουαρίου 1884 ἀπεβιβάσθη εἰς Ἀγγλίαν καὶ τῇ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς διὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ σιδηροδρόμου ἐπορεύετο πρὸς τὴν Χαρτούμ. Ἡ ἡρωϊκὴ αὐτοῦ ἐποποιία ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου, καὶ ὁ τραγικὸς αὐτοῦ θάνατος εἶνε πρόσφατα καὶ πασίγνωστα.

Τοιοῦτος ὑπῆρξε, διὰ βραχέων, ὁ γενναιότατος οὗτος ἀνὴρ ἥρως ἅμα καὶ τυχοδιώκτης, πραγματικὸς ἥρως φανταστικοῦ μυθιστορήματος, ἐπὶ ἓν ἔτος περίπου συγκεντρώσας ἐφ' ἑαυτοῦ τὰ βλέμματα ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου ἐν τῷ γιγαντιαίῳ ἀγῶνι, ὃν ἀνέλαβε κατὰ τῶν θρησκομανῶν καὶ ἀγρίων μαύρων φυλῶν, κατάμονος μὲ τὸ εὐαγγέλιον ἐν τῇ μιᾷ χειρὶ καὶ τὸ ξίφος ἐν τῇ ἑτέρᾳ. Ἦτο δὲ πράγματι παραδοξοτάτη ἰδιοφυία ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ τόσον κατάμεστος θάρρους καὶ δεξιότατος, ὥστ' ἐστάλη ὑπὸ τῆς ὑπερηφάνου Ἀλβιώνος νὰ σώσῃ τὴν κινδυνεύουσαν τιμήν της, ἀλλὰ καὶ τόσον θρησκόληπτος ὥστε ἤνοιγε τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καθ' ἑκάστην, ἐπετίθει τὸν δάκτυλόν του ἐπὶ γραμμῆς τινος, καὶ ἐπεχείρει παράτολμον καὶ αἱματηρὰν μάχην ἢ ἔμενεν ἀπρακτῶν κατὰ τὴν συμβουλήν, ἣν ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὸ ἱερὸν ἐδάφιον.

1. Missions scientifiques et littéraires. Deuxième serie Tom. VI, 1871.

Η ΑΙΝΟΣ

Περὶ τῆς Αἴνου, πόλεως τῆς μεσημβρινῆς Θρᾴκης, μὴ ἀσήμου τὸ πάλαι, καὶ κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς καὶ βυζαντιακοὺς χρόνους σπουδαῖον πρόσωπον διαδραματισάσης, καθόσον ἡμεῖς γινώσκομεν, οὐδεὶς ἔγραψέ τι, οὐδὲ διεσάφησε διὰ μελέτης τινὸς οἱασδήποτε τὰ κατὰ τὴν ἑλληνικωτάτην ταύτην πόλιν· ἐὰν δὲ μελέτη τις ἐγένετο, οὐδεμία εἰς φῶς ἦλθεν. Ἡ Αἶνος, παραλία πόλις τῆς Θρᾴκης ἀπέναντι τῆς Σαμοθρᾴκης (7—8 μίλια) κεῖται ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἕβρου καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης αὐτοῦ μετὰ τὴν Χερρόνησον τὴν *ἐφ' Ἑλλησπόντῳ*, τὴν καὶ *Θρᾳκίην* ἐπικεκλημένην. Αὕτη κατὰ τὸν Στράβωνα παρὰ τὴν πρότερον *Ἀψινθίδα* ἐκαλεῖτο καὶ Πολτυοβρία, ἤτοι πόλις τοῦ Πόλτυος (ἡ δὲ κατάληξις *βρία* θρᾳκιστὶ *πόλιν* σημαίνει, ὡς Σηλυβρία, Μεσημβρία) καὶ *Ἄψινθος* ἐπειδὴ ἦν κατ' ἐξοχὴν πόλις τῶν Ἀψινθίων, μικροῦ λαοῦ τῆς νοτίας Θρᾴκης, καὶ *Αἶνος* ἤδη ἀπὸ τῶν τρωϊκῶν χρόνων, ὅτε Θρᾷκες ἐπίκουροι τῶν Τρώων ἐπιφαίνονται ὑπὸ Ἀκάμαντα Εὔσωρον καὶ τὸν Ἰμβρασίδην Πείροον «ὃς *Αἰνόθεν* εἰληλούθει» κατὰ τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. Δ, 520). Τὰ τῆς ἀρχαιοτάτης λοιπὸν ταύτης πόλεως ἐπισκοπήσωμεν ὡς οἷόν τε ἁπλῶς καὶ συντόμως. Μόνον ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὑπὸ *ἐπιγραφικὴν* ἔποψιν ἐξητάσθη ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Albert Dumont, ἀνδρὸς γνωριμωτάτου τοῖς ἐνταῦθα καὶ τοῖς ἀρχαιολογοῦσιν ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν Θρᾴκην περιηγήσεως αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἱκανὰ ἤντλησεν ἡ τε ἀρχαιολογία καὶ ἡ ἱστορία, ὅστις μνείαν τῆς Αἴνου ποιεῖται ἐν τῷ πρὸς τὸν τότε ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργὸν τῆς δημοσίας παιδεύσεως ὑπομνήματι αὐτοῦ[1] καὶ ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι πονήματι Inscriptions et Monuments figurés de la Thrace. Ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ συνέλεξε τὰς ἐπιγραφὰς τὰς μέχρι τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, τινὰς δὲ τῶν μέσων χρόνων καὶ τῶν τελευταίων βυζαντιακῶν ἢ δὲν παρετήρησεν ἢ ἀπηξίωσε νὰ λάβῃ ἐν ὄψει σπουδαίᾳ. Ἡμεῖς πρὸ τριετίας ἠθελήσαμεν νὰ παράσχωμεν ἀφορμὴν τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις μικράς τινας τὸ πρῶτον διατριβὰς δημοσιεύσαντες ἐν τῷ τοῦ Βυζαντίου *Νεολόγῳ*, ἐν αἷς ἐξετιθέμεθα οὐ μόνον τὰ καὶ νῦν διατηρούμενα ἑλληνικωτάτα ἔθιμα πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τῆς ἐπαρχίας γενικώτερον, εἰδικώτερον δὲ τῆς πρωτευούσης. Πρὸς τούτοις δὲ ἐδημοσιεύσαμεν καὶ μικρὰν ἱστορικὴν περιγραφὴν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Αἴνου δύο[1] εὐαγῶν μονῶν τῆς τε Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης *Σκαλωτῆς* καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, τοῦ *Τσαδῆρι*, ὧν ἡ πρώτη τὴν μὲν κτίσιν αὐτῆς ἀνάγει κατὰ τὸ 1140 εἰς *Ἰωάννην τὸν Κομνηνόν*, (1118—1143 μ. Χ.) υἱὸν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ († 1118) τοῦ ἀρχηγέτου τοῦ εὐθαλοῦς τῶν Κομνηνῶν οἴκου, τὸν καὶ *Καλογιάννην* ἐπικαλούμενον, τὴν δὲ εἰς *σταυροπήγιον* ἀνύψωσιν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννου, Μανουὴλ Πορφυρογέννητον τὸν Κομνηνόν (1143—1180), ἅμα δὲ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν τέως ἀνεκδότων σιγγιλίων αὐτῶν εἰς φῶς ἀνενεγκόντες[2].

Πόσα ἀγαθὰ θὰ προέκυπτον καθόλου ἐὰν εἴχομεν γνῶσιν ἀκριβῆ ἢ ἀμυδρὰν ἔξω καὶ τῆς ἐλαχίστης γωνίας τῆς δούλης Ἑλλάδος, πᾶσι δῆλον.

Ἡ πόλις αὕτη πρὸ πεντεκαιδεκαετίας ἔτι ἀκμαία καὶ ἀνθηρά, ὡς ἐμπορικωτάτη διότι μετωχέτευε διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου καὶ τοῦ Αἰγαίου τὰ προϊόντα τῆς Ἄνω Θρᾴκης εἴς τε τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ πάλιν τὰ τούτων καθ' ἅπασαν τὴν Θρᾴκην, ἐν μιᾷ λέξει ἣν τὸ ἐπίνειον τῆς Θρᾴκης. Ἤδη παρηκμακυῖα καὶ φθίνουσα διατελεῖ, διότι ἀπέστη ἀπ' αὐτῆς ὁ κερδῶος Ἑρμῆς, ὃν τὰ μέγιστα ἐλάτρευε καὶ ἐθεράπευεν,[3] ἡ δὲ ἐμπορία ἕνεκα τῆς εἰς Δεδὲ-ἀγὰτς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ σιδηροδρόμου ἀπ' αὐτῆς ᾤχετο καὶ ἑπομένως στερεῖται τῶν νεύρων ἐκείνων, δι' ὧν πᾶσα μηχανὴ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τίθεται εἰς κίνησιν, εἴτε εἰς τὴν ὕλην, εἴτε εἰς τὸ πνεῦμα ἀφορῶσα. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσα διασῴζει, κατ' ἐμὲ κριτήν, ἀρχαίαν τινὰ εὐκλείαν ἀμέσως τῷ ταύτην ἐπισκεπτομένῳ ἐμφανῆ· διατηροῦνται ἐν αὐτῇ μικροὶ καὶ μεγάλοι ναοὶ βυζαντιακῆς ἐποχῆς καλῆς, τρουλλωτοί, μετὰ τινων τοιχογραφιῶν, δυστυχῶς τὸ πλεῖστον ἤδη ἀφανισθεισῶν ὡς ἐκ τῆς ἀσυγγνώστου ἐπιχρίσεως τῶν τοίχων· Ἀκρόπολις μεγάλη, κοινῶς *κάστρο*, τείχεσιν ἐρυμνοῖς καὶ ὑψηλοτάτοις τετειχισμένη ἀπὸ ἱκανῆς ἀποστάσεως ἐκ τῆς θαλάσσης περίοπτος, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Αἰγαίῳ νήσων Σαμοθρᾴκης, Θάσου καὶ Ἴμβρου ἴσως, ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις βυζαντιακοῖς ναΐσκοις καὶ εὐκτηρίοις μικροῖς μεγαλοπρεπὴς ἀνῳκοδόμηται ναὸς ὁ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου εὐρὺς καὶ συμμετρικὸς μετὰ συνήθους ἐξωτερικοῦ προνάου, μεταβεβλημένος εἰς ὀθωμανικὸν τέμενος (τζαμί) τὸν τροῦλλον τοῦ ὁποίου πεσόντα ἢ ἀποκοπέντα ἀντικατέστησεν ἐν μέγα *ἀγιέτι κεριμὲ* (ἐδάφιον τοῦ Κορανίου) ἀκριβῶς καθ' ἣν θέσιν ἐζωγράφηται παρ' ἡμῖν ὁ παντοκράτωρ, οἰκίαι μεγάλαι, οἰκοδομαὶ διάφοροι, κτίρια σχολῶν λαμπρά, ναοὶ καὶ ναΐσκοι ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι, ταῦτα πάντα δεικνύουσι τορῶς, πλὴν τῆς ἀρχαιότητος τῆς πόλεως καὶ πλοῦτον καὶ σθένος τῶν κατοίκων, ὧν ἤδη οἱ πλεῖστοι μετῴκησαν ἢ μετενάστευσαν εἰς Δεδὲ-ἀγάτς. Τοῦτο νῦν κατέστη κομψοτάτη εὐρωπαϊκὴ κωμόπολις ὑψωθεῖσα καὶ εἰς ἕδραν *μουτεσαριφλικίου*, ἔχουσα εὐρείας ὁδούς, κτίρια κομψά· ὑπαγόμενον δὲ ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν μητρόπολιν Μαρωνείας εἶναι καὶ ἕδρα ὑποπροξενείων πασῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἑταιριῶν ἀσφαλιστικῶν καὶ τοιούτων, ὡς καὶ ἀτμοπλοϊκῶν· ἐνῷ ἐν Αἴνῳ διατηροῦνται μόνον νῦν ἀγγλικὸν ὑποπροξενεῖον ὑπὸ τὸν ἀπὸ τριακονταετίας ἐξόχως καὶ ἀξιοπρεπέστατα τὴν Μ. Βρεττανίαν ἐκπροσωποῦντα J. Rossy, καὶ ἑλληνικὸν ὑπὸ τὸν ἀξιόλογον ἰατρὸν κ. Σόλωνα Πέπαν, υἱὸν τοῦ πέρυσι τελευτήσαντος ἀρχαίου συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἀργυρίου Πέπα, ἅτινα ὑπάγονται ἱεραρχικῶς εἰς τὰ ἐν Ἀδριανουπόλει γενικὰ προξενεῖα, τῶν λοιπῶν κεκλεισμένων καὶ κατηρειπωμένων, ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ δὲ ἱστοῦ μόνον διακρινομένων.

Ἡ Αἶνος οὖσα ἕδρα καϊμακαμλικίου, τουτέστιν ὑποδιοικήσεως ὑπάγεται διὰ τοῦ μουτεσαριφλικίου Καλλιπόλεως εἰς τὴν γενικὴν διοίκησιν Ἀδριανουπόλεως.

*

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εὐτυχῶς τὸ ἀρχαῖον καθεστὼς ἐτήρησε πρὸς καλὸν τῶν ἐπαρχιωτῶν, καθότι ὁ τῆς Αἴνου μητροπολίτης ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῷ τοῦ *ὑπερτίμου* τίτλῳ τετίμηται. Νῦν τυγχάνει ὢν μητροπολίτης ὁ ἐξ Ἠπείρου Ἄνθιμος Τσάτσος, τελειόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, πρώην ἐπίσκοπος Παραμυθίας προαχθεὶς εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τοῦτον θρόνον τῇ 11 ὀκτωβρίου τοῦ 1877 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ αὐτόθι ἀποθανόντος καὶ ἐν τῷ τῆς Μεταμορφώσεως ναῷ ἐνταφιασθέντος μητροπολίτου Δωροθέου, τοῦ πρώην Κίτρους. Δυστυχῶς ἡ πολιτεία τοῦ ἄλλως ἱκανῶς φιλομούσου μητροπολίτου ἀπήρεσε τοῖς ἐπαρχιώταις, οἵτινες ἀπὸ τετραετίας ἀνηνέχθησαν εἰς τὰ πατριαρχεῖα. Ἡ Αἶνος κατὰ τὸ μετὰ τὰς ἐπελθούσας τελευταῖον πολιτικὰς ἐν Ἀνατολῇ μεταβολὰς γενόμενον Συνταγμάτιον τῶν θρόνων 32α τὴν σειράν, εἶναι μεταξὺ τοῦ Μελενίκου καὶ Μηθύμνης ἂν μὴ σφαλλώμεθα, κατατασσομένη κατ' Ἐπιφάνιον ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου (περὶ τὸ 400) τριακοστὴ εἰς τὸν τῶν αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκόπων κατάλογον, εἶτα κατὰ τὴν ἐπὶ Λέοντος τοῦ *Σοφοῦ* γεγονυῖαν διατύπωσιν περὶ τῶν θρόνων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως 63η καὶ ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ *Πρεσβυτέρου* (1282 κ. ἑ.) ἕνεκα τῶν τότε σχετικῶν πολιτικῶν ἀλλοιώσεων 73η, ἑτέρων προβιβασθεισῶν τότε ὡς τοῦ Διδυμοτείχου, τῆς Χριστουπόλεως... Ὑπὸ τὴν πνευματικὴν τοῦ μητροπολίτου δικαιοδοσίαν, τρία πρὸ τοὺς δέκα χωρία διατελοῦσιν, ἐν οἷς ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἀναλόγως ἀκμάζουσιν, ἀλλ' ἡ παιδεία διατελεῖ ἐν σπαργάνοις, ἐκτὸς ἐὰν θελήσωμεν τὸ ἐν χωρίῳ *Ἀγιάσμα* (150 οἰκίαι) γραμματοδιδασκαλεῖον νὰ ἀποκαλέσωμεν ἀτελῆ δημοτικὴν σχολήν.

*

Τὰ τῶν ἐν Αἴνῳ τῇ πόλει σχολῶν κτίρια εἶναι λαμπρά· κεῖνται ἐντὸς εὐρυτάτου περιβόλου, ἐν ᾧ καὶ βυζαντιακὴ ἐκκλησία τρουλλωτὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἅμα καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου σεμνυνομένη, ἐφ' ᾧ καὶ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ πανηγυρίζει τῇ 29 αὐγούστου καὶ τῇ 8 μαΐου, καθ' ἣν ἡμέραν δι' ἀρχιερατικῆς ἱερουργίας ἐν *μονοκλησίᾳ* καὶ ἡ τῶν σχολῶν ἑορτὴ εἴθισται νὰ τελῆται. Ἡ ἑλληνικὴ σχολή, ἄλλοτε πλήρους σχολαρχείου τάξεις ἔχουσα, κέκτηται καὶ βιβλιοθήκην, ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους τόμους συγγραμμάτων τὸ πλεῖστον θεολογικῶν καὶ φιλολογικῶν. Εὐτυχῶς ἡ διατήρησις τῶν σχολείων τῆς κοινότητος ταύτης σπουδαίας δυσχερείας καὶ ἀνυπερβλήτους δὲν προβάλλεται, διότι ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν ἀναπαλλοτριώτως ἀνὰ χιλίας λίρας κατησφαλίσαντο εὐκλεεῖς γόνοι αὐτῆς, ὁ μὲν ἀοίδιμος Ἰὼβ ἀρχιδιάκονος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν τῇ *ῥωσσικῇ τραπέζῃ*, Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Κουτσουρέλης ἀρχαῖος τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως πρόξενος, ἐν τῇ ἐνταῦθα *Ἐθνικῇ*.

Ἡ Αἶνος δύο λιμένας ἔχει τὸν τῆς Δρακοντίνας καὶ τὴν *Μποδιομένη* (πεποντισμένην) κατὰ τὸ ἐπιχώριον ἰδίωμα. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου ὥρας νοτιοανατολικῶς κεῖται ὁ ὅρμος τῆς Δρακοντίνας, ἔνθα προσωρμίζοντο πρότερον τὰ ἀτμόπλοια καὶ τὰ ἱστιοφόρα νῦν. Παρὰ τὴν Δρακοντίναν ἐγγυτέρω τῇ πόλει ὑπάρχει ἕτερος λιμὴν σχεδὸν καθ' ὅλα ἕτοιμος *Ποντισμένη* λεγόμενος, οὗ τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν στόμιον ἐχώσθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ μένει ἀκινήτων καὶ ἄχρηστος, ὡς λίμνη. Ὁ λιμὴν οὗτος ἄλλοτε ἀξιολογώτατος, ὡς λέγουσιν, ἐχώσθη ἐκ φυσικῶν αἰτίων, συνεχίζεται δὲ μετὰ τῆς πόλεως διὰ τῆς λίμνης τοῦ *Λαμπῆ* παρὰ τὸ νοτιοδυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως κειμένης. Ἀναφοραὶ καὶ διαβήματα, παρακαίρως ὅμως εἶναι ἀληθῆς ἐγένοντο παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ κυβερνήσει ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐκλιπαρούντων τὴν αὐτόσε τοῦ σιδηροδρόμου κάθοδον, καθότι καὶ λιμένες ἀντὶ δαπάνης εὐτελοῦς καλλίστοι παρεσκευάζοντο καὶ ἀποθῆκαι παρὰ τὰς ὄχθας ἦσαν ἕτοιμαι κτλ., ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἤγαγον, εἰμὴ μόνον ὅτι ὁ σιδηρό-

1. Ὑπάρχει καὶ τρίτη μονὴ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν θέσει γραφικωτάτῃ, καὶ καταρρύτῳ, ἀλλ' αὕτη προσρητήθη ταῖς σχολαῖς Αἴνου δυνάμει σιγιλίου ἐκδοθέντος ἐπὶ Πατριάρχου Γερασίμου τοῦ ἀπὸ Δέρκων κατὰ μάρτιον τοῦ 1796, ὅπερ ἐδημοσίευσα ἐν τῷ «Νεολόγῳ», ἀλλὰ δυστυχῶς τότε ἄνευ τῶν ὑπογραφῶν πάντων τῶν μητροπολιτῶν. (ἀριθ. Νεολογ: 3772 ἔτους 1881 καὶ κατόπιν).

2. Ἀριθμὸς «Νεολόγου» 3934.

3. Ὁ Ἑρμῆς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἡ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εὕρηται ἐν τοῖς ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων νομίσμασι χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς καὶ χαλκοῖς τῆς Αἴνου ἀπὸ τοῦ 400—300. Ἐν τοῖς μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον εὑρίσκεται ἀφ' ἑνὸς κεφαλὴ Ἑρμοῦ, ἀφ' ἑτέρου ΑΙΝΙΩΝ μετὰ Ἑρμοῦ καθημένου ἐπὶ θρόνου κρατοῦντος βαλλάντιον καὶ σκῆπτρον κ. λ.

δρομος ἐγκατέστη ἐν μέρει δυσπροσίτῳ λίαν ἐν κακοκαιρίᾳ διὰ τὰ ἀτμόπλοα καὶ ἱστιοφόρα πρὸ παντός, ἀλιμένῳ, ἀοικήτῳ δὲ πρὸ δεκαπενταετίας παντάπασι, νῦν ὅμως ἐπισήμῳ καταστάντι.

Πόλις, ἐν ᾗ ἄλλοτε ἤνθει ἡ ἐμπορία, καὶ τὸ ναυτικὸν ἠκμάζεν ἀριθμοῦν ὑπὲρ τὰ 300 πλοῖα διαφόρου χωρητικότητος (ἤδη μόλις 30—40) εἰς ἐπικοινωνίαν συχνοτάτην μετὰ τῆς Σμύρνης, Ἀλεξανδρείας, Πειραιῶς διατελοῦσα νῦν πρὸς μεγίστην τοῦ ἐπισκεπτομένου θλῖψιν ὁλονὲν φθίνει. Πόλις, ἐν ᾗ διακρίνονται ἔτι ἑλληνικῆς δραστηριότητος, μεγαλονοίας καὶ φιλανθρωπίας ἔργα, καθότι καὶ διετηρεῖτο νοσοκομεῖον ἐκ 14 δωματίων εἰς γραφικὴν θέσιν ἐν ὑψώματι παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ἕβρου μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, ἐκκλησίας, κήπου κλ. πόλις, ἀριθμοῦσα σταθερὸν πληθυσμὸν ὑπεροκτακισχιλίων ψυχῶν, ἤδη μόλις τρισχιλίους ἀριθμεῖ συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὀγδοήκοντα ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν. Πόλις ἥτις, εὐπάρυφος, ἐλάτρευε πλουσιώτατα τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶνα[1] (Ἅγιον Νικόλαον) ἅμα δὲ τὸν Διόνυσον[2] καὶ τὴν Δήμητρα, ἤδη περιωρίσθη εἰδικῶς περὶ τὴν θεραπείαν τῶν δύο τελευταίων θεοτήτων, τῶν ἄλλων ὀλίγους λάτριας διατηρουσῶν, βλέπει δέ τις ἐν αὐτῇ ἤδη ἐν συνοικίαις πολλὰς οἰκίας ἀκατοικήτους, μεγίστας δὲ ἀποθήκας ἀράχναις κεκοσμημένας καὶ ἠρειπωμένας.

Ἀμπελουργία, πιθοπλαστικὴ ἢ ἀγγειοπλαστικὴ καὶ κηπουρικὴ ἀκμάζουσιν ὁπωσδήποτε. Ἐκ τῆς ἀγγειοπλαστικῆς βιομηχανίας τὰ μάλιστα ἐπαινοῦνται οἱ πίθοι, ἀξιοσεβάστου μεγέθους παχύτατοι καὶ στερεότητος οὗ τῆς τυχούσης, ὅθεν καὶ ἐπιζητοῦνται ἐκ τῶν ἐλαιοφόρων ἰδίᾳ ἐπαρχιῶν διὰ τὴν ἀποθήκευσιν τοῦ ἐλαίου, ὡς ἐκ τῶν Κυδωνιῶν, τῆς Λέσβου, τοῦ Βόλου κ.λ. Ἐπίσης ἰχθυοτροφεῖα ἐκμισθούμενα παρέχουσι τοῖς ἀπόροις ἱκανὸν πόρον ζωῆς· οἱ δὲ καπνιστοὶ ἰχθῦς οἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα *λυκουρῆοι ἢ αἰγίτικα* εἶναι περιζήτητοι ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἀντικείμενον ἀναλόγως τοῦ ἔτους ἱκανῆς ἐμπορίας ὡς καὶ τὸ χαβιάριον καὶ τὸ ᾠοτάριχον, καὶ ὁ τυρὸς εἰ καὶ πολλῷ μικροτέρας. Θήρα ἀφθονωτάτη, κτηνοτροφία ἀνεπτυγμένη καὶ ἐπαρκεστάτη καὶ δι' ἐξαγωγικὴν ἐμπορίαν βοῶν ἰδίᾳ καὶ προβάτων, νοστιμωτάτων τὸ κρέας ἕνεκα τῆς ἀρίστης ποιότητος τῆς βοσκῆς ἀσκεῖται ἐπίσης ὑπὸ τῶν ὀλιγίστων κατοίκων, οἵτινες ἂν καὶ βεβαρημένοι οὐχ ἧττον τηροῦσιν ἀκμαῖον τὸ φρόνημα καὶ τὴν περὶ τοὺς ξένους περιποίησιν καὶ εὐπροσηγορίαν διακρινομένην πλείστων τῆς Θράκης πόλεων, ἃς ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ γνωρίσωμεν. Θὰ ἐλογιζόμεθα δὲ χαράττοντες τὰς ὁλίγας ταύτας γραμμὰς ἀγνώμονες, ἐὰν δὲν ἐποιούμεθα μνείαν τοῦ χαρακτῆρος τούτου τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἰδίᾳ οἰκογενειῶν τινων, παρ' αἷς σχεδὸν ἀνεξαιρέτως ἐτύχομεν ξενίας καὶ ἀγάπης, ἣς οὐκ ἐσμὲν ἐπιλήσμονες, χάριν δὲ τῶν ὁποίων μικρᾶς τινος ἱστορικῆς μνείας ἀξιώσομεν προσεχῶς ἐν τῇ φίλῃ *Ἑβδομάδι* μετὰ τὰ ἀρκούντως ἤδη προειρημένα, ἐὰν εὐκαιρίας τύχωμεν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰανουαρίου 1885.

Β. Α. Μ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Λέγεται ὅτι Ἄγγλος τις ἐπεσκέφθη ποτὲ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως συλλέξῃ, οὐχὶ ἔθιμα καὶ παραδόσεις, οὐχὶ μύθους καὶ ᾄσματα, ἀλλὰ...*ὕβρεις*. Πρὸς τοῦτο ἀπετάθη πρὸς λεμβοῦχόν τινα· καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀρκετὰ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ὑβριομαθοῦς διδασκάλου του συνέλεξεν, ἀλλὰ δὲν ἔμεινεν ὅσον ἤλπιζεν εὐχαριστημένος. Ὅθεν ἐπενόησε τέχνασμά τι· μετὰ λεμβοδρομίαν ἱκανῶν ὡρῶν ἐξελθὼν εἰς τὴν ξηρὰν ἠρνήθη νὰ τὸν πληρώσῃ... Τότε ἤκουσεν ὁ Ἄγγλος χείμαρρον ὕβρεων, ἃς ἐπιμελῶς ἀποθησαυρίσας ἀνεχώρησεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν πατρίδα του.

Φρονοῦμεν ὅτι, ἂν σήμερον ἐπιχειρήσῃ τις νὰ καταρτίσῃ ὁμοίαν συλλογὴν δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταφύγῃ εἰς λεμβούχους· ὅπου καὶ ἂν σταθῇ, θ' ἀκούσῃ ὕβρεις, καὶ κατὰ προσώπου, ὅπερ ἡ ἐθνικὴ ψῆφος καθιέρωσεν ἀπρόσβλητον καὶ ἀνεύθυνον. Εἰς ταῦτα δὲ πάντα ἀναμιγνύεται καὶ ἡ *δημοκρατία* ὡσεὶ αὕτη νὰ εἶνε σύμβολον πάσης ἀπρεπείας, ἀνηθικότητος καὶ ἀναρχίας, καὶ οὐχὶ τὸ πολίτευμα τῆς τιμῆς, τῆς ἀρετῆς, τῆς εὐπρεπείας καὶ τοῦ πρὸς τοὺς νόμους σεβασμοῦ.

Οἱ ἀληθῶς δημοκρατικοὶ μετ' ἀγανακτήσεως ἀποστρέφουσι τὸ πρόσωπον· οὗτοι φρονοῦσι μὲν ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐπιτυγχανομένης παρὰ τῷ λαῷ ποιᾶς τινος κοινωνικῆς ἀναπτύξεως—δι' ἣν οὐδ' ἔναρξις κἂν ἐργασίας ἐγένετο— εἶνε δίκαιον νὰ δοθῇ αὐτῷ τὸ πολίτευμα τῆς πατρίδος του, σέβονται ὅμως τὸ καθεστὸς· οἱ ἀγνοὶ δημοκρατικοὶ ἐχθαίροντες τὴν *βασιλείαν* τιμῶσι τὸν *βασιλέα* ἀφοῦ εἶνε τοιοῦτος.

*

Ὑπὸ τὴν μεμολυσμένην δὲ ἐκ τῆς ὑβριομανίας ἀτμόσφαιραν ἡμῶν ἐνεργεῖται ἡ χαμαίζηλος ψηφοθηρία, κατατίζονται οἱ μισελεύθεροι συνδυασμοί, ἀξιοι ὁμολογουμένως τῶν φιλελευθέρων ἀνδρῶν τῆς *στιγμῆς* καὶ τῶν *περιστάσεων*, οἵτινες ἴσως αὔριον θὰ εἶνε οἱ ἐνθερμότατοι *ἀπολυτόφρονες* ἂν οὐχὶ οἱ ἀκμαιότατοι *ὑπουργικοί*.

Ἄφετε τὸν λαόν, ὅστις ἐμόρφωσεν ἤδη πεποίθησιν περὶ τῆς παρούσης κυβερνήσεως, νὰ ψηφίσῃ ὅν τινα νομίζει ἱκανὸν νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσῃ καὶ μὴ ἐπιβάλλετε ἀνθρώπους καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς κατωτέρους πολλῶν ἐκλογέων!

*

Τώρα δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐνθυμούμεθα συχνότατα καὶ τὸν *Ὄθωνα*, τὸν ἄλλοτε *κουφὸν Βαυαρόν* λίαν ἀκαταλλήλως ὅμως προκειμένου περὶ προσωπικῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὰς κυβερνήσεις, ὅπερ ἦτο δὰ τὸ μόνον του ἐλάττωμα... Οὕτω πᾶσαν παλαιὰν οἰκίαν κρημνιζομένην συνδέομεν πρὸς τὰς ἀναμνήσεις του.

Ὁ Ὄθων εἰς τὴν ἤδη παρὰ τὴν Βουλὴν κρημνισθεῖσαν οἰκίαν οὐδέποτε καθόσον γνωρίζομεν κατῴκησεν.

Ὅτε ἀφίκετο κατῴκησε τὸ πρῶτον μὲν εἰς τὴν παρὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος (Πλάκας) οἰκίαν τοῦ Ῥώσσου προξένου Ἰω. Παπαρρηγοπούλου καὶ εἶτα εἰς τὰς συνεχομένας οἰκίας Ἀφθονίστου (ὅπου ἤδη ἡ Ἀστυνομία) καὶ Βούρου, ἐν δὲ τῷ χώρῳ τῆς νῦν Βουλῆς εἶχε τὴν πολυγωνικὴν καὶ πλήρη εἰκόνων τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος αἴθουσαν τοῦ χοροῦ του.

Ἀλλ' ὅπως ἐνθυμηθῶμεν τὸν Ὄθωνα δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τῶν ἐρειπίων τῶν οἰκιῶν του· ὅπου σταθῇ τις ἐν Ἀθήναις τὸν βλέπει... ἴσως δὲ μᾶς βλέπει καὶ Αὐτὸς μὴ ἀπελπιζόμενος ὡς ἐκ τῆς παρούσης καταστάσεώς μας περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνισμοῦ, δι' ὃν χάρις εἰς τὰς μεγάλας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀρετάς, θ' ἀνατείλωσι καὶ ἡμέραι εὐκλείας.

ΕΒΔΟΜΑΣ

Σάββατον. Ὁ διάδοχος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Αὐστρίας θρόνου, ἀρχιδοὺξ Ῥοδόλφος, μετὰ τῆς συζύγου του πριγκιπίσσης Στεφανίας ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν· ἐκεῖθεν ὁ ἀρχιδοὺξ ἀπέπλευσεν εἰς Ἰάφαν, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Παλαιστίνης, ἐξ ἧς ἐπανερχόμενος θέλει διέλθει καὶ τῆς πόλεως ἡμῶν κατὰ τὸ πρῶτον τοῦ Μαρτίου πενθήμερον.—Συμπληρωθέντος καὶ ἑτέρου τριμήνου, ἀπὸ Μαρκοπούλου εἰς Λιόπεσι, τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Λαυρείου, ὡρίσθη τετραμελὴς ἐπιτροπὴ πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ.

Κυριακή. Ἀφίκετο ἐξ Ἀγγλίας ἡ λογία δεσποινὶς Ἀγνὴ Σμίθ, καὶ ἄλλοτε κατελθοῦσα εἰς Ἑλλάδα, γράψασα δὲ περὶ αὐτῆς καὶ τὰ γνωστὸν σύγγραμμά της «Βλέμματα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος», ὅπερ καὶ ἑλληνιστὶ μεταφρασθὲν ἐξεδόθη εἰς πολυτελέστατον τόμον ἐν Λειψίᾳ. Ἡ δεσποινὶς Σμίθ, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Βίυτυλ, σκοπεῖ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς νέας ἐπαρχίας.

Δευτέρα. Ἀπῆλθεν εἰς Ζάκυνθον, ἐπιβαίνων τῆς Ὕδρας, ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν κ. Κ. Λομβάρδος. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του θέλει ἀναπληροῖ αὐτὸν ὁ ἐπὶ τῆς παιδείας ὑπουργὸς κ. Δ. Βουλπιώτης.

Τρίτη. Ἐν τῷ χωρίῳ Ὀκτωνιᾶ τῆς Καρυστίας ἕνεκεν ἐδαφικῶν καθιζήσεων διεγράγησαν ἱκαναὶ οἰκίαι, φόβος δὲ ὑπάρχει μὴ καὶ ἄλλαι σοβαρώτεραι καταστροφαὶ ἐπέλθωσι. Τοῦτο μαθὼν ὁ δήμαρχος Αὐλῶνος μετέβη ἐπὶ τόπου, συνέστησε δὲ εἰς τοὺς χωρικούς, οἵτινες διατελοῦσιν ἔντρομοι, νὰ μετοικήσωσι.

Τετάρτη. Παραιτηθέντων, ὅπως ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, τῶν κκ. Δημητριάδου, νομάρχου Ἀττικῆς, καὶ Κοσσονάκου διευθυντοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, διορίζονται εἰς τὴν θέσιν μὲν τοῦ πρώτου ὁ τέως νομάρχης Μεσσηνίας κ. Ζέρμας, ὡς διευθυντὴς δὲ τῆς ἀστυνομίας ὁ ταγματάρχης τῆς χωροφυλακῆς κ. Μπαΐρακτάρης.

Πέμπτη. Ἀπεβίωσε τὸ μικρὸν τέκνον τῆς καλλιτέχνιδος Βαρώνης συζύγου τοῦ ἐνταῦθα πρέσβεως τῆς Αὐστρίας Τράουτεμβεργ.

Παρασκευή. Διετάχθησαν τὰ πολεμικὰ πλοῖα Ἄρης, Ὄλγα καὶ Μπουμπουλίνα, ὅπως ἐκτελῶσι ναυτικὰ γυμνάσια.

1. Ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας εὕρηται ἐν χαλκοῖς νομίσμασι τῆς Αἴνου κεφαλὴ Ποσειδῶνος κλ. ἀφ' ἑνός, ᾗφ' ἑτέρου δὲ Ἑρμῆς ἱστάμενος κρατῶν βαλάντιον καὶ κηρύκειον.

2. Ὁ Διόνυσος ἐλατρεύετο ἐν τῇ μεσημβρινῇ Θρᾴκῃ. Ἡ Μαρώνεια ἦν κυριωτέρα πόλις τῆς λατρείας τοῦ Βάκχου διάσημος διὰ τὰς ἀμπέλους της ἡ ἄμπελος εἶνε ἔμβλημα ἐπιτυχὲς διὰ τὰ ταύτης νομίσματα ἕνεκα τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς Μάρωνος υἱοῦ ἢ ἑταίρου τοῦ Βάκχου.

Η ΑΦΕΛΗΣ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville]

Συνέχεια ἴδε σελ. 79.

Ὁ πικρὸς οὗτος δισταγμὸς ἐδηλητηρίασεν ἐπὶ μικρὸν ὁλόκληρον τὴν εὐδαιμονίαν του· εὐτυχῶς ὅμως ἡ διάρκεια τοῦ δισταγμοῦ ὑπῆρξε λίαν βραχεῖα· ὁ Ἰουστῖνος ἦτο ἄνθρωπος τῶν σφοδρῶν ἀλλὰ καὶ συντόμων ἀπογοητεύσεων· ἡ θέα δὲ τῆς νεαρᾶς μνηστῆς του, καθημένης παρὰ τὸ παράθυρον, καθησύχασε πᾶσαν αὐτοῦ ἀνησυχίαν. Μετ' αὐτῆς οὗτος θὰ ἦτο πανταχοῦ εὐδαίμων· ἑπομένως δὲ καὶ αὐτὴ ὁποῦδήποτε συζῶσα μετ' αὐτοῦ, ὤφειλε νὰ ἦτο εὐτυχής.

Τί λογικώτερον τούτου;

Ἀναμένων τὴν τρισολβίαν τοῦ γάμου του ἡμέραν, ὁ Λινιὼν ἤρχισε παίζων τὸ μέρος τοῦ μνηστῆρος διὰ μικρῶν τινων δώρων, ἀνθέων καὶ ἄλλων ποικίλων φιλοφρονήσεων, δι' ἃς ἀπαιτοῦνται πολλαὶ δαπάναι, καὶ ἐξ ὧν οὐδὲν ἀπομένει κέρδος.

Ἡ Δινόρα ὑπεδύθη μετὰ μεγαλειτέρας εὐχερείας τὸ πρόσωπον τῆς μνηστῆς· διότι ἀληθῶς καὶ οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ ν' ἀποδέχηταί τις τὰ δῶρα καὶ τὰς περιποιήσεις. Συνήθως αἱ περιποιήσεις αὗται παρέχονται φειδωλότερον· ὁ Λινιὼν ὅμως δὲν ἦτο τόσῳ ἐπιφυλακτικός, αἱ μᾶλλον δὲ ἄλλοι κολακεῖαι καὶ οἱ ἀποπώτροι ἔπαινοι ἐφαίνοντο αὐτῷ ὅλως ἀνεπαρκεῖς εἰς ἐξύμνησιν τοῦ εἰδώλου του.

Τὸ εἴδωλον ἐδέχετο τὰ πάντα ἐπιχαρίτως μειδιῶν, ἐπιτηδευόμενον τὴν ἀδολωτέραν ἀφέλειαν, καὶ περιφέρον περὶ ἑαυτὸ τοὺς ἀθῴους ὀφθαλμούς του, οὓς συχνάκις ἐπιμόνως ἐστήριζεν ἐπὶ τοῦ Ῥέγιερ.

Ὅπως μετριάσῃ πως τὴν μονοτονίαν τῆς ζωῆς, ἥτις οὐδόλως εὑρήσετε αὐτήν, ἡ κυρία Βρετὲλ ἐσκέφθη νὰ συγχωνεύσῃ, προσωρινῶς τοὐλάχιστον, τὰς δύο γειτονικὰς ἐπαύλεις εἰς μίαν· συνήγοντο λοιπὸν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν πότε παρὰ τῇ μιᾷ τῶν οἰκογενειῶν καὶ πότε παρὰ τῇ ἄλλῃ.

Ἡ Ῥόζα ἐξετέλει ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου τὰ καλλίτερα τεμάχια τῆς μουσικῆς αὐτῆς συλλογῆς· ὁ Λινιὼν κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο ἐννοῶν καὶ εὐχαριστούμενος· εἶτα ὅμως βλέπων ὅτι ἡ Δινόρα διέμενεν ὅλως ψυχρά, ἔπαυσε νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν πρὸς τοῦτο προσπάθειαν· ὀλίγον κατ' ὀλίγον μάλιστα ἤρχισε καὶ νὰ ὁμιλῇ χαμηλοφώνως κατὰ τὰ θορυβώδη μέρη· ἡ τόλμη του αὕτη ἠνάγκασε τὴν Ῥόζαν νὰ παύσῃ νὰ παίζῃ, διότι οὐδὲν εἶνε ὀχληρότερον δι' ὁποιονδήποτε μουσικὸν ἀπὸ τὸ νὰ ἀκούῃ ἐν γωνίᾳ τινὶ συνομιλίαν ἔστω καὶ δύο ἀκροατῶν, ἥτις πληροφορεῖ αὐτὸν πόσον ἐνδιαφέρων κρίνεται ὁ κόπος, ὃν λαμβάνει, περιφέρων τοὺς δακτύλους του ἐπὶ τῶν πλήκτρων τοῦ κλειδοκυμβάλου.

— Διατί ἡ Ῥόζα δὲν παίζει; ἠρώτησε τὴν δευτέραν ἡμέραν ἡ κυρία Βρετέλ, οὐδὲν ἐννοήσασα.

— Διότι οἱ ἐρωτευμέναι σας εἶνε ἀνυπόφοροι! Ἐγὼ ἀπηγόρευσα τὰ πιάνο· τοὐλάχιστον ὁ Ἄδωνίς σας θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ὁμιλῇ ὀλίγῳ δυνατώτερα καὶ θὰ ἀκούωμε τί λέει. Πιστεύω ὅτι θὰ λέγῃ ἐνδιαφέροντα πράγματα.

— Πῶς δι' αὐτὸ δὲν παίζει; ἀνέκραξεν ἡ κυρία Βρετέλ. Καλά· θὰ ἐπιπλήξω τὴν Δινόραν διότι ὡμίλησε κατὰ τὸ διάστημα τῆς μουσικῆς· αὐτὸ εἶνε ἔλλειψις ἀνατροφῆς...

— Δὲν ἀνετράφη καλά, παρετήρησεν ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, ὑψοῦσα τὸν δείκτην μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς ῥινός της· δὲν ἀνετράφη καλά, σᾶς τὸ εἶπα! Ἀλλὰ δὲν πειράζει· ἀφῆτέ τα αὐτὰ τὰ δύο τρυγονάκια· ἐπὶ τέλους θὰ καταντήσουν κωμικά.

Ὁ Ἐδμόνδος Ῥέγιερ ἐσιώπα κατὰ τὴν συνήθειάν του. Ἡ Ῥόζα κατεγίνετο εἰς ἐργόχειρόν τι μετ' ἐπιμόνου προσηλώσεως. Αἴφνης οἱ δύο νέοι παρετήρησαν ἀλλήλους, ἕκαστος δ' αὐτῶν διέγνω ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἑτέρου ἔκφρασιν τοσούτῳ κωμικήν, ὥστε ἀμφότεροι ἐξερράγησαν εἰς ἄπλετον γέλωτα.

Ἡ κυρία Βρετὲλ ἐζήτει νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἱλαρότητος.

— Ἀφῆστε, εἶπεν ἡ γείτων της, συνεννοοῦνται φαίνεται· αὐτὸ τοὺς συμβαίνει συχνὰ ἄλλως τε. Καὶ ξεύρουν καλὰ διατί γελοῦν. Ἐμεῖς ὅμως δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ τὸ μάθωμεν. Δὲν εἶνε ἔτσι, Ῥόζα;

— Δὲν εἶνε ἀπαραίτητον, θεία μου. Ἐν τούτοις, ἐὰν τὸ θέλετε...

— Διόλου, ἀπήντησεν ἡσύχως ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ.

Ἡ «Φίλη» παρετήρησε τοὺς νέους μετὰ περιέργου προσοχῆς. Πῶς! Ἐγνώριζον, χωρὶς νὰ ὁμιλήσωσι, διατί ἐγέλων; Καὶ ἐν τούτοις ἐδεικνύοντο πάντοτε τόσον ἤρεμοι, οὐχὶ ἀδιάφοροι βεβαίως, ἀλλὰ καὶ τόσον ὀλίγον συγκινούμενοι, ὡς ἂν ἦσαν ἁπλῶς γνώριμοι...

Ἐρώτησίς τις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκυμαίνετο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς ἀγαθῆς κυρίας, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν διατυπώσῃ.

Ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, ἥτις τὴν παρετήρει διὰ τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου αὐτῆς ὕφους, ἠρώτησε τὴν ἀνεψιάν της:

— Ποιὰ ἡμέρα ἐμβαίνεις εἰς τὰ εἴκοσι ἕνα, Ῥόζα;

— Τὴν εἴκοσι πέντε Σεπτεμβρίου, θεία μου.

— Πολὺ καλά, παιδί μου, θὰ καταχαρῶ.

Τὸ βλέμμα τῆς κυρίας Βρετὲλ περιήγετο ἀπὸ τῶν μὲν εἰς τοὺς δὲ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀοριστίας· βεβαίως κάτι συνέβαινεν ἐδῶ· ἀλλ' οἱ φίλοι της διετήρουν τόσῳ ἤρεμον καὶ τόσῳ ὀλίγον μυστηριῶδες ἦθος, ὥστε ἐσιώπησε καί, ὅπερ ἐπαινετώτερον, παρατηροῦσα ὅτι κατ' οὐδὲν ἐνδιεφέρετο, ἔπαυσε κἂν νὰ ἀσχολῆται ὅπως λύσῃ τὴν ἀπορίαν της.

Ἐνῷ οἱ τέσσαρες φίλοι ἐτήρουν τοιαύτην σιγήν, ἥτις εἶνε ἡ καλλιτέρα ἀπόδειξις τῆς ἐγκαρδίου ὁμοφωνίας, δύο μικροὶ κτύποι ἠκούσθησαν εἰς τὴν θύραν καὶ ἡ δεσποινὶς Δινόρα παρουσιάσθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ μετὰ τῆς σεμνῆς ἐκείνης παρρησίας, ἥτις ἦτο τὸ θελκτικώτερον τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς γνώρισμα.

— Ἐδῶ εἶσθε, «Φίλη μου»! εἶπεν ἐρυθριῶσα· δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ σᾶς συναντήσω.

— Καὶ ποιὸν λοιπὸν ἤρχεσο νὰ ζητήσῃς, ἀφοῦ δὲν ἤρχεσο νὰ ζητήσῃς ἐμέ; εἶπεν ἡ κυρία Βρετὲλ ἀστειευομένη.

Οἱ κυανοῦ ὀφθαλμοὶ ἐστρίχθησαν μετ' ἀνεκφράστου ἀγνότητος ἐπὶ τοῦ Ἐδμόνδου· οὗτος δ' ὑπέρσῃ τὸ βλέμμα μετὰ παρομοίας παρρησίας· ἀλλ' ἀμέσως αἱ μυοσωτίδες ἐστράφησαν πρὸς τὴν Ῥόζαν, ἥτις ἀνέμενε, κρατοῦσα τὴν βελόνην εἰς χεῖρας, μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀδιαφορίας.

— Ἤλθα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν Ῥόζαν μίαν συλλογὴν σχεδίων, τὰ ὁποῖα ἔχει... Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, κυρία, προσέθηκεν ἀποτεινομένη πρὸς τὴν κυρίαν Ἀγκλοᾶ· μοῦ εἶπαν ὅτι εἴχατε ἐξέλθει μὲ τὴν «Φίλην»...

— Δὲν ἦτο ἀλήθεια, καθὼς βλέπετε, δὲν ἐβγῆκα, δεσποινίς, εἶπεν ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, ἐξαπλουμένη ἀνετώτερον ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου της· καὶ χαίρω πολὺ διότι σὲ βλέπω. Ῥόζα, πήγαινε νὰ φέρῃς τὰ σχέδια.

Τὸ ὕφος, δι' οὗ ἐλέχθησαν ταῦτα, εἶχέ τι τὸ εἰρωνικόν, τὸ ἦθος δὲ ἦτο ἱκανῶς σκωπτικόν. Ἡ Δινόρα ἤρχισεν ἀμηχανοῦσα· ἡ παρουσία τῶν δύο κυριῶν πράγματι ἐξέπληξεν αὐτὴν καὶ δὲν ἐγνώριζε πλέον τίνα ἀπόφασιν νὰ λάβῃ, βλέπουσα τὰ μικρὰ αὐτῆς σχέδια ἀνατρεπόμενα. Ἐπλησίασε τὴν «Φίλην», ἄφηκε τρυφερῶς τὴν μίαν τῶν χειρῶν της ἐντὸς τῶν χειρῶν τῆς ἀγαθῆς κυρίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐπαλξεως ταύτης παρετήρησε κύκλῳ, ἐνῷ ἡ Ῥόζα ἐξήρχετο.

Ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ μετέβαλε θέσιν, οὕτως ὥστε σχεδὸν ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὴν νεάνιδα· παρετήρει ὅμως πάντα τὰ κινήματα αὐτῆς ἐν τῷ ἀπέναντι καθρέπτῃ. Ἡ Δινόρα δὲν ἐγνώριζε τὸ τέχνασμα τοῦτο, ἔπεσε δὲ εἰς τὴν παγίδα, μὴ λαμβάνουσα οὐδεμίαν ἐπιφύλαξιν ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἐδμόνδον θαυμασμῷ της.

Οὗτος εἶχεν ἀρχίσει συνομιλῶν μετὰ τῆς κυρίας Βρετὲλ, ἐφαίνετο δὲ ὅτι δὲν εἶχε κἂν παρατηρήσει ὅτι ἐγένετο ἀντικείμενον τόσῳ κολακευτικῆς προσοχῆς ἐν τούτοις ὡμίλει μᾶλλον μεγαλοφώνως καὶ ταχύτερον τοῦ συνήθους. Μεθ' ἱκανὸν χρόνον, ἡ Ῥόζα προσῆλθε φέρουσα πρὸς τὴν φίλην της τὰ σχεδιογραφήματα, ἅτινα εἶχε ζητήσει.

— Πᾶμε εἰς τὸ σπῆτι, εἶπεν ἡ κυρία Βρετέλ, ἥτις διέβλεπέ τι παράδοξον ἐν τοῖς τόσῳ ἁπλοῖς καὶ κοινοῖς τούτοις ἐπεισοδίοις.

Ἡ Δινόρα τὴν συνῴδευσεν.

— Αὐτὴ ἡ κόρη!... εἶπεν ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, ἀφοῦ ἠκολούθησεν αὐτὰς ἀπὸ παραθύρου διὰ τοῦ βλέμματος μέχρις οὗ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔπαυλίν των. Αὐτὴ ἡ κόρη!...

Τὸ βλέμμα τῆς Ῥόζας τὴν ἀνεχαίτισεν· ἐπλησίασε τότε τὴν νεάνιδα καί, παράδοξος ἐξαίρεσις, διὰ γυναῖκα δυσκόλως ἐνθουσιῶσαν, ἐπέθηκε τὰς δύο χεῖρας αὐ-

τῆς ἐπὶ τῶν μικκύλων ὤμων της πιέζουσα αὐτοὺς ἐλαφρῶς· εἶτα ἀνέλαβε τὴν ἐν τῷ ἀνακλίντρῳ θέσιν αὐτῆς, λέγουσα πρὸς τὴν ἀνεψιάν της :

— Παῖζέ μας λοιπὸν τίποτε, ἀφοῦ εἰς ἐμᾶς τοὐλάχιστον ἀρέσκει ἡ μουσική!

Μεθ' ὅλας τὰς ἀνθοδέσμας, ἃς ὁ Ἰουστῖνος ἐφρόντιζε νὰ ἐξαποστέλλῃ καθ' ἑκάστην, ἡ κυρία Γερβοὰ ἔμελλε νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Παρισίους, εἶχε δ' ἀναγγείλει αὐτῷ ὅτι ἐσκόπει νὰ τὸν παραλάβῃ ὡς συνοδόν. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως ταύτης ἐπεβάλλετο τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ οἴκου Κορρογιὲρ παρεχωρηθεῖσα ἄδεια εὑρίσκετο περὶ τὴν λῆξίν της. Ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ!

Ἡ τελευταία ἑσπέρα ὑπῆρξεν ἀλγεινοτάτη διὰ τὰς εὐαισθήτους καρδίας. Ὁ Λινιὼν ἐφαίνετο ὡς τὸ ἄγαλμα τῆς ἀπελπισίας, μέχρι τοιούτου δὲ σημείου ὥστε ἡ κυρία Βρετὲλ ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ὅπως τὸν ἐνθαρρύνῃ. Μετὰ τὸ γεῦμα, διότι εἶχε γευματίσει ἐν τῇ ἐπαύλει, τὸν προσεκάλεσε πλησίον της, ἀποσπῶν αὐτὸν ἐπὶ στιγμὴν ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸ εἴδωλόν του θαυμασμοῦ.

— Ἐλᾶτ' ἐδῶ, τῷ εἶπεν ἡ ἐξαίρετος γυνή· δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔἶσθε ἔτσι μελαγχολικὸς δι' ἀπουσίαν τριῶν ἑβδομάδων! Ἔπειτα νὰ σᾶς εἰπῶ, παιδί μου — ἡ κυρία Βρετὲλ ἐδέησε νὰ ἐξοικειωθῇ μέχρι τοιούτου σημείου μετὰ τοῦ Λινιών, διότι, ἐκτὸς ἂν ἦτό τις ἀπροσπέλαστος ὡς ἡ κυρία Ἀγκλοὰ, σᾶς ἐξηνάγκαζε πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ὅλως ἰδιαιτέρας ἀφελείας του—νομίζω ὅτι πήρατε φωτιὰ πολὺ γρήγορα καὶ πολὺ δυνατά· μόλις τὴν γνωρίζετε πρὸ τριῶν μηνῶν αὐτὴν τὴν κόρην καὶ ἐν τούτοις δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ζήσητε ἔξω ἀπὸ τὴν σκιὰν τῆς ὀμβρέλλας της.

— Ἐὰν ἠξεύρετε πόσον τὴν ἀγαπῶ! ἐψιθύρισεν ὁ Λινιὼν παρατηρῶν τὴν μνηστήν του διὰ βλεμμάτων, ἱκανὼν νὰ πυροπολήσωσιν ὁλόκληρον συνοικίαν . . .

Τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ του ἐστράφη πλαγίως καὶ οἱ ὀφθαλμοί του διὰ μέσου τῆς χιθούσης προσεπάθουν νὰ διεισδύσωσι διὰ τῶν παραπετασμάτων τῶν καταφώτων παραθύρων τῆς οἰκίας Ἀγκλοὰ, ὅπου ἐπίσης μόλις εἶχον γευματίσει.

— Καλά, τὸ ξεύρει ὅλος ὁ κόσμος αὐτό! Δὲν τὸ κρύπτετε, ἄλλως τε, οὔτε σεῖς! Ἐν τούτοις ὑπάρχουν διάφοροι τρόποι ἀγάπης, καὶ νομίζω ὅτι ὁ ἰδικός σας δὲν εἶνε ὁ ὀρθότερος.

Ὁ Ἰουστῖνος τόσον ἐξεπλάγη, ὥστε ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν κυρίαν Βρετέλ.

— Ναί, ἐξηκολούθησεν, ἀντλοῦσα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου αὐτῆς θάρρους ἰδέας, ἃς δὲν εἶχεν ἔτι ἀποτολμήσει νὰ ἐκφέρῃ. Τὴν χαϋδεύετε πολύ, καὶ τὴν μεταχειρίζεσθε ὡς γυναῖκα, ἐνῷ μόλις εἶνε κοριτσάκι. Σεῖς ἔχετε ἀπέναντι της θέσιν κηδεμόνος κυρίως, ἐὰν δὲ ἐπιμένετε νὰ εἶσθε διαρκὴς λατρευτής της, θὰ δυσκολευθῆτε πολὺ νὰ ἐπιβάλλητε τὰς συμβουλάς σας, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρός . . . Σᾶς βεβαιῶ, ἐξηκολούθησεν ἡ ἀγαθὴ «Φίλη», δυσανασχετοῦσά πως διὰ τὴν ἐκ δυσαρεσκείας σιωπὴν τοῦ Λινιών, σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἂν δὲν ἀλλάξετε μέθοδον δὲν θὰ εἶσθε κύριος εἰς τὸ σπῆτί σας . . .

— Ἀ! κυρία μου, ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ νὰ γινῶ κύριος! Τί λέξιν βάρβαρον, λείψανον ἄλλων χρόνων, ἴχνος τῆς σκληρᾶς τῆς γυναικὸς ὑποδουλώσεως, τῶν ἀδίκων κατ'αὐτῆς πιέσεων, ἐξεφέρατε! Ἐγὼ τὴν γυναῖκά μου τὴν θέλω ὡς σύντροφον,συμμεριζομένην τὰς ἰδέας μου, μετέχουσαν τῶν εὐτυχιῶν μου, παρηγοροῦσάν με εἰς τὰς θλίψεις μου. Καὶ πῶς εἰμπορῶ νὰ ἐπιτύχω ὅλα αὐτὰ παρὰ θεωρῶν τὴν μνηστήν μου ὡς φίλην ;

— Δὲν κάμνει κανεὶς φίλην μίαν νέαν τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ὡσὰν κακομαθημένο παιδί, ἀπήντησεν ἡ κυρία Βρετέλ.

Ὁ Λινιὼν ἐσκυθρώπασε τόσον, ὥστε ἔσπευσε νὰ προσθέσῃ :

— Διὰ τὸ καλόν σας σᾶς τὰ λέγω αὐτά, ἀγαπητέ μου.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ ἀτυχής, διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ συνήθως εὐχαριστοῦμεν τὸν ὀδοντοϊατρόν, ὅστις μᾶς ἐκβάλλει τυχὸν ὀδόντα τινά.

Ἡ Δινόρα ἔκαμε μικρόν τι κίνημα· τὰ φῶτα τῆς ἀπέναντι ἐπαύλεως εἶχον σβεσθῆ· ταυτοχρόνως δὲ ἠκούσθη σημαινόμενος ὁ κώδων τῆς θύρας.

Ἤρχετο ἡ κυρία Ἀγκλοὰ μετὰ τῆς ἀνεψιᾶς της καὶ τοῦ Ρέγιερ, ὅστις ἐγευματίζε μετ' αὐτῶν σχεδὸν καθ' ἑκάστην.

Μετά τινας στιγμὰς ἐπεφάνη καὶ ὁ Μυριέ. Ἀφότου ἡ Δινόρα εἶχε μνηστευθῆ, ἠδύναντο νὰ δέχωνται αὐτὸν ἀφόβως· ἄλλως, πῶς νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτόν, χωρὶς νὰ προκαλέσωσιν ὀχληροτάτας ἐρωτήσεις ἐκ μέρους τῆς κυρίας Γερβοᾶς;

Ἦλθον εἶτα καὶ ἕτερά τινα πρόσωπα. Ὁ Λινιὼν πολὺ ὀλίγον ἐνδιεφέρετο διὰ τοῦτο. Καθήμενος αὐτὸς πλησίον τῆς Δινόρας,δὲν θὰ ἀντήλλασσε τὴν θέσιν του ταύτην οὐδὲ πρὸς τὸν θρόνον τῶν Τσάρων.

Ἡ νεᾶνις δὲν ἦτο τῆς αὐτῆς γνώμης. Ὅταν μία κόρη εἶνε μόλις δεκαεξαετής, ἀφελής, καὶ ἔχῃ πλησίον της μνηστῆρα ἐρωτευμένον μέχρι τόσῳ γελοίου βαθμοῦ, δὲν εἶνε δυνατὸν ἢ νὰ ἀφεθῇ εἰς τὴν λατρείαν του, ὁμολογουμένως ὅμως τοῦτο εἶνε καὶ ἐπαχθὲς καὶ φορτικόν. Οἱ ἄλλοι διεσκέδαζον ἐκεῖ κάτω !

Ὑπῆρχε μάλιστα γωνία τις, ὅπου ὁ κ. Βρετέλ, ἡ Ῥόζα καὶ ὁ Ῥέγιερ ἐγέλων ἀδιακόπως.

Τί νὰ ἔλεγον εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην ; Τί δὲν θὰ ἔδιδεν ἡ νεαρὰ μεμνηστευμένη ὅπως, ἀφίνουσα τοὺς γλυκεῖς λόγους τοῦ μνηστῆρός της, τρέξῃ ἐκεῖ κάτω—ὅπου ἡ παρουσία τῆς πιθανὸν ἤθελεν ἀνακόψει τοὺς γέλωτας τούτους, οἵτινες ἐφαίνοντο ὡς προκαλοῦντες αὐτήν ;

Ὁ Μυριὲ ἐπλησίασε πρὸς τὸν φαιδρὸν ὅμιλον καὶ πάντες ἐξηκολούθησαν γελῶντες. Ἐνίοτε ἠκούετο ἡ φωνὴ τοῦ Ἐδμόνδου Ῥέγιερ καὶ ὀξύ τι σκῶμμα ἀπηυθύνετο κατὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος· ἀλλ' ἡ δηκτικὴ εἰρωνεία ἐξεφέρετο τόσῳ πνευματωδῶς καὶ τοσούτῳ εὐπρεπῶς, ὥστε τὸ θῦμα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δυσανασχετήσῃ.

Πόσον ἦτο ὡραῖος ὁ Ἐδμόνδος, μετὰ τῶν νοημόνων ὀφθαλμῶν του, τῶν σπανίων καὶ ἐπιχαρίτων κινήσεών του, τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως ! Ὁ Μυριὲ ἀπέναντί του ἐλάμβανε διαστάσεις μικροῦ παιδίου . . .

Ἡ Δινόρα ἀκουσίως ἐπανέφερε τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ μνηστῆρός της, ὅστις ἐφάνη αὐτῇ εἴπερ ποτὲ δύσμορφος καὶ εὐτελής.

— Θὰ ζήσωμεν ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον ἀποκλειστικῶς, ἔ, λατρευμένη μου Δινόρα; ὑπεψιθύριζεν ὁ Λινιών. Ὁ λοιπὸς κόσμος δὲν θὰ ὑπάρχῃ δι' ἡμᾶς. Τὸν ἀγαπᾶτε σεῖς τὸν κόσμον ;

— Δὲν ξεύρω, ἀπήντησεν ἀφελῶς ἡ μνηστή.

— Ἀγνὴ κόρη ! Ὁ κόσμος εἶνε σφηκιά, ὅπου ὑφίσταται τις τὰς δεινοτέρας προσβολάς· ὅσοι θέλουν νὰ ζήσουν εὐτυχεῖς πρέπει νὰ τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψει των. Δὲν λέγω ὅτι ἀργότερα, ὅταν ἡ φιλολογική μου θέσις καταστῇ ἀρκετὰ σημαντική, δὲν θὰ ἠμποροῦμε νὰ πηγαίνωμεν παντοῦ, μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλά· θὰ εἴμεθα τότε οἱ νικηταὶ τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία . . .

Ἀφῆκε τὴν εὐγλωττίαν του νὰ ῥεύσῃ ποταμηδὸν ἐπί τινα χρόνον. Ὅτε ἐτελείωσεν, ἡ Δινόρα τὸν ἠρώτησε :

— Καὶ τὸ θέατρον ;

— Τὸ θέατρον ; Ὦ ! μίαν ἡμέραν θὰ εἰσέλθω καὶ ἐκεῖ. Ἔχω μίαν ὑπόθεσιν δράματος . . . Θὰ ἰδῆτε!

Ἡ Δινόρα παρετήρησε τὸν μελλόνυμφόν της διὰ βλέμματος πλήρους ἀφελοῦς θαυμασμοῦ· τὸν ἐπίστευεν ἄλλως.Καὶ διὰ τί νὰ μὴ τὸν πιστεύῃ ἀφοῦ καὶ ἡ φιλαυτία της ἱκανῶς ἐκολακεύετο ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ;

Ἐν τούτοις ἐπανῆλθεν ἐπὶ πρακτικωτέρου ἐδάφους.

— Ὡμιλοῦσα διὰ θέατρον, εἶπε. Σᾶς ἀρέσει σᾶς νὰ πηγαίνετε εἰς τὸ θέατρον ; Ἐμένα μ' ἀρέσει πολύ.

— Θὰ πηγαίνωμεν ὁπότε θέλετε,ἀπήντησεν ὁ Λινιὼν μειδιῶν. Ἔχω φίλους εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ θὰ ἔχωμεν δωρεὰν εἰσιτήρια.

Ἦτο κἄτι τι τοῦτο. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ Δινόρα χαριεστέρα παρά ποτε πρὸς τὸν μνηστῆρά της. Ἐνῷ συνωμίλουν, ὁ Μυριὲ παρετήρει αὐτοὺς διὰ τοῦ κανθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἡ κυρία δὲ Ἀγκλοὰ, ἣν οὐδὲν διέφευγεν, εἶδεν ἐλαφρὸν μειδίαμα, μᾶλλον εἰρωνικόν, ὅπερ ὁ ἀρχιτέκτων ἀπηύθυνε πρὸς τὴν νεαρὰν μεμνηστευμένην.Αὕτη ἀπήντησε διὰ ἀξιοπρεπεστάτου βλέμματος, ἀφ' οὗ δὲν ἀπεκλείετο οὐδόλως ἡ συμπάθειά.

— Εἶνε κατηρτισμένη, ὅπως πρέπει ! ἐσκέφθη ἡ κυρία Ἀγκλοὰ.

Ἡ ἑσπέρα προέβαινε καὶ οἱ ξένοι ἀνεχώρησαν. Μόνοι οἱ κάτοικοι τῶν δύο ἐπαύλεων εὑρίσκοντο ὁμοῦ.

— Πρέπει νὰ ἀποχαιρετισθῆτε, παιδιά μου, εἶπεν ἡ κυρία Γερβοᾶ, ἥτις σχεδὸν ἐκοιμᾶτο. Φεύγομεν αὔριον τὸ πρωὶ εἰς τὰς ἕξ.

Ἡ Ῥόζα ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ· ἀλλ'

ἡ θεία της τὴν ἀνεχαίτισε δι' ἀδιοράτου νεύματος. Ἐπεθύμει νὰ παραστῇ εἰς τὸν ἀποχαιρετισμὸν αὐτόν.

Ὁ Ῥέγιερ ἀνέμενεν ὄρθιος, μὲ τὸν πῖλόν του εἰς χεῖρας, ἕτοιμος νὰ συνοδεύσῃ τὰς δύο κυρίας μέχρι τοῦ οἰκήματος αὐτῶν.

Ὁ Ἰουστῖνος προεχώρησε, κάτωχρος ὑπὸ τὸν πολύφωτον λαμπτῆρα, καὶ ἠσπάσθη τὴν Δινόραν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν παρειῶν. Ἦτο σκληρὸν νὰ ἀποχωρίζηται αὐτῆς οὕτω.

Ἐνῷ ὁ Λινιών, ἀληθῶς περίλυπος, ἀπέθετε τὰ φιλήματά του ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς μνηστῆς του, αὕτη παρετήρει τὸν Ῥέγιερ.

— Πᾶμε, εἶπεν ἀποτόμως ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, πᾶμε νὰ φύγουμε!

Ὥθησε πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὴν Ῥόζαν καὶ τὸν Ῥέγιερ, ἀπεχαιρέτισε τοὺς λοιποὺς ὅσον ἠδύνατο συντομώτερον καὶ δὲν κατηυνάσθη μέχρι τῆς ὥρας, καθ'ἣν ὁ ὕπνος κατέλαβεν αὐτήν.

ΙΒ΄.

Παρῆλθον ἡμέραι τινές, καὶ ἡ κυρία Βρετὲλ μεθ' ὅλην τὴν ἐγνωσμένην ἀγαθότητά της, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Λινιὼν καὶ τῆς Εὐλαλίας, ἡ οἰκία της τῇ ἐφαίνετο φαιδροτέρα, ἡ θαλασσία αὖρα πλειότερον ζωογόνος, τὸ στερέωμα αὐτὸ εὐρύτερον καὶ μᾶλλον ἀναπεπταμένον. Παρεσκευάζετο δ' ὅπως ἀπολαύσῃ ἀνέτως τὰς τρεῖς ἑβδομάδας, ἃς ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἔτι ἐν Διέππῃ· ἡ Δινόρα εἶχεν ἀποφασισθῆ ὅτι θὰ διέμενε παρ' αὐτῇ μέχρι τῆς εἰς Παρισίους ἐπιστροφῆς της.

Ἡ κυρία Γερβοᾶ, ἐλάχιστα ἐπειγομένη νὰ μυήσῃ τὸν γαμβρόν της εἰς πάντα τὰ μυστήρια τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτῆς βίου, εἶχε παρακαλέσει τὴν φίλην της νὰ κρατήσῃ παρ'ἑαυτῇ τὴν Δινόραν μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν θ' ἀνεχώρουν πάντες γενικῶς ἐκ τῆς Διέππης.

Ἡ κυρία Βρετὲλ συγκατένευσε. Τὸ πρόσκομμα Μυριὲ εἶχεν ἀπομακρυνθῆ διὰ μόνης τῆς μνηστείας, τὸ πρόσκομμα Λινιὼν εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖόν του· ποῖον ἄλλο πρόσκομμα ἠδύνατο νὰ παρεντεθῇ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἡσυχίας της ; Ἡ Δινόρα θὰ ἀπησχολεῖτο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς ὑπανδρείας της, ἦτο δὲ τοῦτο ἀληθῶς ἱκανὸν νὰ ἀπορροφήσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὰς σκέψεις οἱασδήποτε νεάνιδος.

Ἡ «Φίλη» ἐπίστευε τέλος πάντων ὅτι θὰ ἀπήλαυεν ἀνέσεως, ἐπαξίας τῶν κόπων της.

Μεταξὺ τῶν δύο ἐπαύλεων ἤρξατο ἡ κανονικὴ ζωή· ἡ Δινόρα παρευρίσκετο ὡς τρίτον πρόσωπον εἰς τὰς μεταξὺ τοῦ Ῥέγιερ καὶ τῆς Ῥόζας συνδιαλέξεις. Οἱ νεαροὶ ὅμως φίλοι οὐδόλως ἐφαίνοντο συγκινούμενοι ἐκ τούτου. Συνωμίλουν, ὡς συνήθως, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρωνται ἀληθῶς ἂν ἡ σύντροφός των τοὺς ἐνόει. Ἀνεπαισθήτως, ἡ συνομιλία ἐστρέφετο περὶ τὸν γάμον. Ἕκαστος ἐξέφραζε τὴν ἰδέαν του· ἡ Ῥόζα καὶ ὁ Ῥέγιερ συνεζήτουν ἐνίοτε, ἀλλὰ διὰ τοῦσκωπτικοῦ καὶ ψυχροῦ ἐκείνου ἤθους, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἀκροατὴν νὰ ἀμφιβάλλῃ ἂν οἱ συζητοῦντες πιστεύουσιν εἰς ὅ,τι λέγουσιν.

Ἡ Δινόρα ἠκροᾶτο σιωπῶσα. Κατὰ βάθος εὕρισκε τὰς ἰδέας των ἐντελῶς γελοίας.

Ἡμέραν τινά, μὴ ἐλθόντος τοῦ Ἐδμόνδου, ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ μετέβη ὅπως διέλθῃ τὸ ἀπόγευμα παρὰ τῇ φίλῃ της, ἀπέμειναν δὲ μόναι αἱ δύο νεάνιδες, εἰς ἃς πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχε συμβῆ τοῦτο.

— Δὲν σᾶς φαίνεται παράδοξος αὐτός ὁ αἰφνίδιος ἀρραβών σας ; ἠρώτησε μειδιῶσα ἡ Ῥόζα.

Ἡ Δινόρα ἔκαμε διὰ τῆς κεφαλῆς νεῦμα ἀποφατικὸν συγχρόνως καὶ καταφατικόν.

— Εἶσθε τόσῳ νέα, ἐξηκολούθησεν ἡ νεᾶνις, ὥστε θὰ σᾶς φαίνεται ὡσὰν ὄνειρον ! . . .

Ἡ Δινόρα δὲν ἦτο τῆς αὐτῆς γνώμης, αὐτὴ ἠγάπα τὴν πραγματικότητα, καὶ τὰ ὀνειροπολήματα ἀπησχόλουν αὐτὴν πολὺ ὀλίγον.

— Ποῖα εἶνε τὰ σχέδιά σας διὰ τὸ μέλλον ; ἠρώτησε πάλιν ἡ Ῥόζα.

Πραγματικῶς ἠδιαφόρει δι' ὅλα ταῦτα· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἀνέλαβε τοιαύτην συνομιλίαν, πῶς νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ ; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι πράττοντες τοῦτο ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου συνειδήσεως· ἡ Ῥόζα ὅμως εἶχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ μὴ ἀπομακρύνηται ποτὲ τῶν τύπων τῆς ἠθικοτυπίας.

— Τὰ σχέδιά μου ; ἐπανέλαβεν ἡ Δινόρα ὑψοῦσα τοὺς ὤμους. Ναί, θὰ ἔχωμεν ἓν δωμάτιον μὲ ἔπιπλα ἀπὸ γαλάζιον ἀτλάζι, θὰ εἶνε πολὺ εὔμορφον. Ἔπειτα εἰς τὴν αἴθουσαν θὰ ἔχωμεν ἔπιπλα ἀπὸ βυσσινὶ βελοῦδο.

— Ἔχει περιουσίαν ὁ κ. Λινιών ; ἠρώτησεν ἀθῴοτατα ἡ Ῥόζα.

Ἡ Δινόρα ἔδηξε τὰ χείλη· ἀπὸ τῆς εἰς τὰ νέα αὐτῆς ἀξιώματα εἰσαγωγῆς, εἶχεν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπολέσει τὴν συμπαθῆ ἐκείνην γλυκύτητα, ἥτις ἦτο τὸ ἐλκυστικώτερον τῶν προτερημάτων της.

— Ὅπως καὶ ἂν εἶνε, ἀπεκρίθη, θὰ ζοῦμε καλά.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, εἶπεν ἡ Ῥόζα μετὰ τόνου φαιδρότητος, καταλλήλου ὅπως συγκεράσῃ πᾶσαν τυχὸν ἐν τῇ προηγηθείσῃ ἐρωτήσει της ἀδιακρισίαν. Ἤθελα μόνον νὰ σᾶς ὁμιλήσω διὰ τὸν βίον σας, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον μ' ἐνδιαφέρει.

— Ὦ! ὅσῳ διὰ τὸν βίον μου, εἶπεν ἡ Δινόρα, ἀποτινάσσουσα αἴφνης τὴν νάρκην της, τὰ σχέδιά μου εἶνε πολὺ ἁπλᾶ· ὁ κύριος Λινιὼν θὰ πηγαίνῃ κάθε ἡμέρα εἰς τατῖς δουλειαῖς του· ἐγὼ θὰ ἔχω μίαν ὑπηρέτριαν διὰ τῆς χονδραῖς δουλειαῖς, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιβλέπω μόνον. Θὰ τὴν ἀναγκάζω, ἐνοεῖται, νὰ ἐργάζεται, διότι οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους πληρώνομεν, πρέπει καὶ νὰ μᾶς ἀνακουφίζουν κάπως.

— Καὶ σεῖς τί θὰ κάμετε;

— Ἐγὼ θὰ ἀναγινώσκω, θὰ βγαίνω ἔξω. Θὰ κάμνω ἐπισκέψεις . . . Εἰργάσθην πολὺ ἐνόσῳ ἤμουν κόρη. Θὰ ἀναπαυθῶ.

— Πιστεύεις, ἀντεῖπεν ἡ Ῥόζα ἐκπεπληγμένη πως ἐκ τῆς σαφεστάτης ταύτης ἀναπτύξεως τοῦ οἰκιακοῦ προγράμματος τῆς μελλονύμφου, ὅτι ὁ κ. Λινιὼν εἶνε σύμφωνος εἰς ὅλα αὐτά; Εἰς τοὺς ἄνδρας, ἐν γένει, δὲν ἀρέσκει αἱ γυναῖκές των νὰ βγαίνουν ἔξω μόναι, ὅταν εἶνε νέαι· ἡ ἐλευθερία ἀποκτᾶται κατόπιν,ἀλλ' εἰς τὰς ἀρχὰς . . .

— Ὦ! εἶπεν ἡ Δινόρα ζηρότατα, ἀδιαφορῶ ἐντελῶς διὰ τοῦτο ! Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ γάμου ἤκουσα νὰ λέγουν ὅτι οἱ ἄνδρες κάμνουν ὅ,τι θελήσουν αἱ γυναῖκές των· θὰ συνειθίσω τὸν κ. Λινιὼν νὰ μὲ ὑπακούῃ καὶ ὅταν συνοικειωθῇ μὲ τὴν ἰδέαν αὐτήν, τὰ πράγματα θὰ πηγαίνουν λαμπρά. Δέν σκοπεύω διόλου νὰ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς του· ἐξ ἐναντίας ἐκεῖνος θὰ εἶνε εἰς τὰς ἰδικάς μου.

Ἡ Ῥόζα, στρέψασα κατὰ τύχην τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδεν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας τὴν θείαν της, ἥτις παρετήρει τὴν Δινόραν μετὰ τῆς περιεργίας, ἣν θὰ ἐνέπνεε ζῷον ἀπεχθὲς καὶ μέχρι τινὸς σημείου ἐπικίνδυνον.

— Πολὺ τυχερὴ θὰ εἶσθε, δεσποινίς, ἠκούσθη λέγουσα μετὰ τῆς βαθείας φωνῆς της ἡ κυρία Ἀγκλοᾶ, ἂν ὁ σύζυγός σας ὑποκύψῃ εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοὺς ὅρους.

Ἡ Δινόρα ἀνεσκίρτησε καὶ ἐπεστράφη, ὡς δηχθεῖσα ὑπὸ ὄφεως.

Τὸ βλέμμα, ὅπερ ἐξεπέμφθη τότε πρὸς τὴν κυρίαν Ἀγκλοᾶ, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν μετὰ τῶν μυοσωτίδων, οὐδόλως ὅμως ἐτάραξε τὴν πρὸς ἣν ἀπηυθύνετο, ἥτις καὶ ἐκάθησεν ἠρεμώτατα ἐγγὺς τῶν δύο νεανίδων. Μετά τινας στιγμάς, ἡ Δινόρα ἀπῆλθε.

— Πέ μου, Ῥόζα, εἶπεν ἡ θεία, ἅμα ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῦ δωματίου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς αἰθρίαν καὶ ἠρεμίαν, εἶσαι ἐκ φύσεως δύσπιστος, ἢ κατ' ἀρχὴν εὔπιστος;

— Εὔπιστος, θεία, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις.

— Ἀρέσκεσαι εἰς τὰς δοκιμασίας ;

— Ὅταν εἶνε ἀνάγκη τὰς ὑφίσταμαι.

— Καλά. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ εἶνε ἄσχημον νὰ δοκιμάσωμεν . . .

— Κάμετε ὅ,τι νομίσετε καλόν, θεία, εἶπε πάλιν ἡ Ῥόζα.

Αἱ σιτόχροοι παρειαὶ της ἐγένοντο καταπόρφυροι, καὶ ὕψωσε πρὸς τὴν κυρίαν Ἀγκλοᾶ βλέμμα, σχεδὸν ἱκετευτικόν.

— Ὑπάρχουν, παρετήρησεν ἡ θεία, δοκιμασίαι ὠφέλιμοι δι' ὅλον τὸν κόσμον, ἐκτὸς τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν κακεντρεχῶν· ἐὰν δὲν ἔχῃς ἐμπιστοσύνην, παιδί μου, δὲν πρέπει νὰ ἐκτεθῇς, ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει τὸ μέλλον εἶνε ἀβέβαιον..

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΡΑΜΑ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΝ

Δούπ! δούπ! τὸ καϊκάκι
ἀργὰ τὸ κῦμα σχίζει,
κοιμᾶται τ' ἀγεράκι
μόν' τὸ κουπὶ ἀφρίζει.

Γυνή.

Ποῦ θενὰ πᾶμε, ἄντρα μου; ἀρχίζει νὰ βραδυάζῃ,
δὲν βλέπω πουθενὰ ζερνὰ! τὸ σῆθός μου δειλιάζει.

Ναύτης.

Θωρεῖς ἐκεῖνο τὸ νησί, ποῦ κάτω 'κεῖ προβάλλει;
Μᾶς περιμένουν ὄργανα, χοροὶ στὸ περιγιάλι.

Ἡ δύση κοκκινίζει
καὶ βάφει τὰ νερά,
ἡ βάρκα φαφλατίζει,
στὰ κύματα γλυστρᾷ.

Γυνή.

Τί κόκκινος ποῦ φαίνεσαι! πῶς εἶσ' ἀγριεμένος
ἀπ' αὐτὸ τὸ χρῶμα τοῦρανοῦ! μὴν εἶσαι θυμωμένος;
κουράσθης καὶ βαρειοφυσᾷς; παράτα τὰ κουπιά σου;
καὶ στὴν πιστή μου ἀγκαλιὰ γύρε νὰ ξεκουράσου.

Τὸ σῆθός του ἀνασηκόνει
ἀναπνοὴ βαθειά, βαρειά·
δὲν εἶνε κόπος, εἶνε πόνοι
ὅπου τοῦ πνίγουν τὴν καρδιά.

Τριγύρω ἀγριοκυττάζει·
τί ἐρημιά! τί σιωπή!
καὶ ἡ ψυχή του σκοτεινιάζει,
κ' ἀργὰ ἀφίνει τὸ κουπί.

Τοῦ χάϊδευε μὲ τὸ χεράκι
τὸ κάτασπρο καὶ ἔλαφρὸ
τὸ μέτωπό του τὸ ὑγρὸ
μὲ τ' ἀραχνένιο μαντηλάκι.

Καὶ στὸ λαιμό του κρεμασμένη
τόνε κυττάζει, τὸν φιλεῖ,
γέρνει γλυκὰ τὴν κεφαλή,
σὰν ἀπ' ἀγάπη νὰ 'πεθαίνῃ.

Ζαλίζεται, ἀνατριχιάζει,
τὴν ἀγκαλιάζει μὲ παλμό,
ἀλλὰ τὴν σπρώχνει, τὴν κυττάζει,
καὶ βγάζει ἄγριο στεναγμό.

Τότε τὴν ἔνοχη ψυχή της
μαύρ' ὑποψία τὴν σπαράζει,
δένει· ἡ γλῶσσά της. χλωμιάζει,
λύνεται, τρέμει τὸ κορμί της.

Γυνή.

Σῦρε νὰ πᾶμε, ἄντρα μου, ἡ θάλασσ' ἀγριεύει,
σὰ ματωμένα κύματα στὰ σκοτεινὰ σαλεύει.

Ναύτης.

Ἦταν ἡ δύση ἄγρια, κ' ἡ κόκκινη φωτιά της
φιλεῖ ζεστὴ τὴ θάλασσα, ματόνει νὰ νερά της.

Γυνή.

Πέρα βαθειὰ στὸ πέλαγος φαντάσματα κτυποῦνε,
καὶ τὰ νησιὰ σὲ ὄκρυα θαρρεῖς πῶς κολυμποῦνε.

Ναύτης.

Τὸ κῦμα ὀνειρεύεται, κοιμοῦνται τὰ φαράκια,
μέσα σὲ ἄσπρη καταχνιὰ ξαπλῶσαν τὰ νησάκια.

Γυνή.

Γύρισε πίσω, γύρισε! λιγεύει ἡ καρδιά μου,
ἄχ, φέρε με στὸ σπίτι μας, στὴ μάννα τὴ γλυ-
[κειά μου.

Ναύτης.

Θάβρῃς παλάτια κρύσταλλα καὶ μάννα κ' ἄδερ-
[φούλαις·
Νεράϊδες γαλαναῖς ἐγὼ θενὰ σοῦ δώσω δούλαις.

Αὐτὴ καταλαβαίνει
τὰ λόγια τὰ φριχτά του,
καὶ ὀρθοτριχισμένη
ἐρρίχτηκε μπροστά του.

Γυνή.

Ἄντρα, λυπήσου τὸ μωρὸ ποὺ ἔρμο ἀπομένει.

Ναύτης.

Καλλίτερα, παρ' ἄπιστη μητέρα νὰ βυζαίνῃ.

Γυνή.

Λυπήσου τὴν γυναῖκά σου, τὰ κάλλη της λυπήσου!

Ναύτης.

Γι' αὐτὸ δὲν θενὰ 'γγίξῃ πλὴν κανένας τὸ κορμί σου.

«Ἤμαρτον!» τοῦ φωνάζει,
μὲ ἄγρια φωνή,
τὰ πόδια τοῦ ἀγκαλιάζει
καὶ τρέμει καὶ θρηνεῖ.

Ναύτης.

Ὁ Πλάστης, ὁποῦ τίποτε δὲν χάνει, ἂς σὲ σώσῃ·
αὐτὸς στὴν ἄπιστη καρδιὰ συχώρεσι ἂς δώσῃ.
Ἐγ' ὅμως δὲν σὲ συχωρῶ, γιατί, καταραμένη,
ἐλπίδα καὶ παρηγοριὰ στὴ γῆ δὲν μ' ἀπομένει.
Τὸ μόνο, μόνο μ' ἀγαθό, ἐσέ, τὸν ἔρωτά σου,
ζοῦς ξένους σκύλους τῶρριξεν ἡ ἄπονη καρδιά σου!
Μοῦ 'πῆρες ὅ,τι μοῦδωκες, ὅ,τι εἶχα μοῦ ἁρπάζεις,
κ' ἀκόμη γιὰ συχώρεσι καὶ γιὰ ζωὴ φωνάζεις!
Ἀργὸ ἀργὸ καὶ ζωντανὸ τὸ θάνατο μοῦ δίνεις,
μὲ θάνατο τὴ βυπαρὴ ψυχή σου θὰ ξεπλύνῃς!
Θάνατο! θάνατο μαζί! χύνει αὐτὸς ἀκόμα
ἕνα χλωμὸ χαμόγελο στὸ βίο ποῦνε πτῶμα.
Μ' ἂν ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατο ζωὴ μᾶς περιμένῃ,
τότε ἂς εἶνε οὐρανὸς καὶ γῆ καταραμένοι!

Στὰ χέρια τὴν ἁρπάζει,
στὸ κῦμα νὰ τὴν πάρῃ.
κλαίει αὐτὴ φωνάζει,
καὶ σπαρταρᾷ σὰν ψάρι.

Στὴν κουπαστὴ κρατιέται,
βυζαίνει δυνατά,
χορεύ' ἡ βάρκα, σειέται,
στὰ κύματα βουτᾷ.

Ναύτης.

Ζωὴ δὲν ἔχεις, ἄπιστη! ὥμιά μοῦ σπαρταρίζῃς!
στὴν τελευταία μου στιγμὴ ὦ, μὴ μοῦ τὸ θυμίζῃς,
πῶς ἔτσι ἐσπαρτάριζες μέσα σ' ἀγκάλη ξένη,
καὶ ἤσουν ἀπὸ ἔρωτα καὶ πόθο μεθυσμένη!

Μὲ λύσσα τὴν ἁρπάζει,
ἀντήχησε κραυγή.
τὸ κῦμ' ἀναστενάζει
κ' ἀφρίζει μὲ ὀργή.

Μιὰ δυὸ φορὰς φανῆκαν
ἀπάνω στὸν ἀφρό,
κατέραις ἀκουσθῆκαν
πνιγμέναις στὸ νερό.

Ἐσώπασε τὸ κῦμα,
ἡ βάρκα παίζει μόνη·
σφραγίσθηκε τὸ μνῆμα,
ποῦ τὸ ζευγάρι χώνει

Ἐν Σίφνῳ. Αὔγουστος τοῦ 1884.

Ἀρ. Προβελεγίος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἡ *Γεωγραφικὴ Ἐπιθεώρησις* τῶν Παρισίων δημοσιεύει σειρὰν ἐπιστολῶν τοῦ Πέτρου Μάρτυρος, φίλου τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, οἱείου δὲ πρὸς τὰ ἐπισημότερα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πρόσωπα. Αἱ περιεργότεραι μεταξὺ τῶν ἐπιστολῶν τούτων εἰσὶν ἐκεῖναι, ἐν αἷς ὁ Μάρτυς ἀνακοινοῖ εἰς τοὺς ἀνταποκριτάς του τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς 14 μαΐου 1493.

«Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, λέγει ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἀφίκετο ἐκ τῶν ἀντιπόδων Χριστοφόρος τις Κολόμβος Γενουήνσιος, ὅστις μόλις ἐπέτυχε τὴν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος παραχώρησιν τριῶν πλοίων, δι' ὧν ἐπεχείρησε τὸν πρὸς ἀνακάλυψιν νέας ἠπείρου πλοῦν αὐτοῦ. Νῦν ἐπέστρεψε κομίζων πολύτιμα ἐμπορεύματα, καὶ ἰδίᾳ χρυσόν, ὃν εὐχερέστατά τις συνάγει ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Ταῦτα πάντα εἶνε ἐνδείξεις τοῦ πραγματικοῦ τοῦ ταξειδίου του, ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο....»

Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης φράσεως τῆς ἐπιστολῆς, μετ' ὀλιγίστας περὶ τῆς ἀνακαλύψεως ὁλοκλήρου ἠπείρου γραμμάς, ἐμφαίνεται πόσον μικρὰ σπουδαιότης εἶχεν ἀποδοθῆ κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ γεγονός. Ἐν ταῖς ἑπομέναις μόνον ἐπιστολαῖς ὁ Μάρτυς ἄρχεται κατανοῶν πᾶσαν τὴν σημασίαν αὐτοῦ· προβαίνοντες δὲ ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἐν λόγῳ ἀλληλογραφίας βλέπομεν τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Κολόμβου τιτλοφορουμένην «θαυμασίαν», «παράδοξον», τέλος δὲ ἐν ἐπιστολῇ τοῦ, ὑπὸ χρονολογίαν 1 Νοεμβρίου, ἀποκαλεῖ τὸν φίλον του Χριστόφορον «ἔνδοξον ναυσιπόρον, ἀνακαλύψαντα νέον κόσμον».

Λίαν προσεχῶς θέλει ἐκδοθῆ, συγχρόνως ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ, Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Ἐρρίκου Σλῆμαν, τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς ἐν Τίρυνθι τελευταίως ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθείσας ἀνασκαφάς. Ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὁ κ. Σλῆμαν θέλει ἀπέλθει εἰς Κρήτην, ὅπου ἐλπίζει ὅτι αἱ ἀνασκαφαί, ἃς σκοπεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ, θέλουσιν ἀποδῆ λίαν καρποφόροι.

Ἐκ Παρισίων ἠγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ διασήμου μηχανικοῦ Δουπουῆ δὲ Λώμ, γερουσιαστοῦ καὶ μέλους τῆς Ἀκαδημείας τῶν Ἐπιστημῶν. Ὁ ἀποθανὼν εἶνε ὁ εἰσαγαγὼν ἐν τῷ γαλλικῷ πολεμικῷ ναυτικῷ πλείστας ὅσας ἐπωφελεῖς καὶ τελεσφορωτάτας μεταρρυθμίσεις, εἰς αὐτὸν δέ, πρὸς τούτοις, ὀφείλεται ἡ ναυπήγησις τοῦ πρώτου γαλλικοῦ ἀτμοκινήτου ταχυπλόου, τοῦ *Ναπολέοντος*, ὅπερ ἀπέμεινεν ὁ τύπος τῶν ἐν Γαλλίᾳ πολεμικῶν ἀτμοπλοίων, ὡς ἡ *Δόξα*, ναυπηγηθεῖσα πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, ὑπῆξεν ὁ τύπος τῶν κατόπιν θωρηκτῶν. Κατὰ τὸ 1870 πολιορκουμένων τῶν Παρισίων, ὁ Δουπουῆ δὲ Λώμ παρουσίασεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης σχέδιον πηδαλιουχουμένου ἀεροστάτου, οὗτινος ἡ κατασκευὴ ὅμως συνετελέσθη μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας καὶ ὅπερ ἔδωκεν ἀποτελέσματα οὐχὶ εὐάρεστα. Κατὰ τὸ 1873 συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συνενώσῃ τὰς δύο ἄκρας τοῦ πορθμοῦ τῆς Μάγχης διὰ σιδηροδρόμου, στρωννυμένου ἐπὶ εἰδικῶν πλοίων 135 μ. μήκους. Καὶ ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη δὲν ἐπραγματοποιήθη. Βραδύτερον ἀνεκάλυψεν εἴδός τι πλοίων διὰ ποταμούς, ἅτινα παρουσιάζουσι πολλὰ προσόντα ἀσφαλείας καὶ ταχύτητος. Εἰς τὸν ἀποβιώσαντα, τετιμημένον διὰ πλείστων παρασήμων, εἶχεν ἀπονείμει καὶ ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τὴν ὑπέροχον ἀξίαν του, τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ διάσημος ῥιζοσπαστικὸς δημοσιογράφος καὶ διακεκριμένος, διὰ τὴν πρωτοτυπίαν ἰδίως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὕφους του, συγγραφεὺς Ἰούλιος Βαλλές. Τὴν κηδείαν τοῦ Βαλλές, ἥτις ἐγένετο πολιτική, παρηκολούθησαν πλεῖστοι, ἰδίως σοσιαλισταί, κοινωνισταί, ῥιζοσπάσται κτλ· ἐγένοντο δὲ κατ' αὐτὴν καὶ αἱματηραὶ παραχαί, προκληθεῖσαι ἐκ τῆς παρουσίας γερμανῶν τινων σοσιαλισῶν, ἐλθόντων ὅπως καταθέσωσι στέφανον ἐπὶ τοῦ φερέτρου τοῦ ἀποθανόντος δημοσιογράφου, καθ' ὧν ἐπετέθησαν γάλλοι σπουδασταί, κραυγάζοντες: «Κάτω ἡ Γερμανία!» «κάτω ὁ Βίσμαρκ!»

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 83ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ἥτις ἐπισημότατα ἑωρτάσθη ἐν Παρισίοις, καὶ περὶ ἧς ἐκτενέστερον θέλομεν γράψει, ἡ παρισινὴ ἐφημερὶς *Ζιλ-Βλὰς* ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν νὰ συνενώσῃ εἰς μέγα τετράφυλλον παράρτημα τὰ αὐτόγραφα συγχαρητήρια, ἅτινα ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ ἀποστείλωσιν αἱ ἐπισημότητες πασῶν τῶν χωρῶν. Ἐκ τῶν ἡμετέρων συνεχάρησαν τὸν μέγαν ποιητὴν ὁ συνάδελφος κ. Ἰ. Κ. Καμπούρογλος, τῆς *Νέας Ἐφημερίδος*, δι' ἑλληνικοῦ διςίχου καὶ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης διὰ τῶν ἑξῆς: «Ἐπὶ τῇ ἀμφιετηρίδι τοῦ ποιητοῦ, προσέρχομαι εἰς τὴν ἀχανῆ χορείαν τῶν εὐχετῶν, τελῶν φόρον θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης Ἕλληνος».

Τὰς γαλλικὰς ἐφημερίδας πολὺ ἀπησχόλησε κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας νέον βιβλίον ἀναφερόμενον εἰς τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον καὶ ἰδίως εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων, ὅπερ ἐξέδωκεν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην διοικητοῦ τῶν Παρισίων Trochu κόμης Ἐρισσών, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡμερολόγιον ἑνὸς ἀξιωματικοῦ τοῦ πεζικοῦ». Τὸ βιβλίον εἶνε πλῆρες περιεργοτάτων ἀνεκδότων καὶ λεπτομερειῶν ἐπὶ τῆς κρισιμωτάτης ἐποχῆς, πρὸς ἣν σχετίζεται.

Καθὰ γράφουσι πρὸς τὴν «Φιλολογικὴν καὶ Πολιτικὴν Ἐπιθεώρησιν» τῶν Παρισίων τὸ νέον μυθιστόρημα τοῦ Γ. Ἔβερς *Σέραπις* δὲν ἔτυχε τῆς ὑποδοχῆς, ἧς συνήθως ἀξιοῦνται τὰ ἀρχαιολογικὰ μυθιστορήματα ἐν Γερμανίᾳ.

Ἀνασκαπτομένων ἐν Ῥώμῃ τῶν θεμελίων νέου θεάτρου ἀνεκαλύφθη ἐν καλλίστῃ καταστάσει, πλήν τινος βλάβης κατὰ τὰ σκέλη, χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Ἡρακλέους ἐξ ποδῶν ὕψους, ὅστις ὑποτίθεται ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς Λουτρῶνας τοῦ Κωνσταντίνου ἢ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἡλίου τοῦ Ἀδριανοῦ. Ὁ ἀνευρεθεὶς ἀνδριάς, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς σπανέως χαλκῶν ἀγαλμάτων ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ Ἄστει, θεωρεῖται ὡς λίαν ἐνδιαφέρουσα καλλιτεχνικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ ἀνακάλυψις.

Ἐν Καλκούττᾳ συνέστη δημοσία βιβλιοθήκη πρὸς χρῆσιν τῶν ἐκεῖ ἰθαγενῶν γυναικῶν, ἐξ ὧν πλεῖσται ἔσπευσαν αὐθωρεὶ νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς ἀναγνώστριαι.

Τὴν παρελθοῦσαν κυριακήν, ἐν μέσῳ ἐκλεκτοῦ καὶ φιλομούσου ἀκροατηρίου, ἐτελέσθησαν αἱ ἐξετάσεις τῶν ἐν τῷ Ὠδείῳ ἡμῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Μεταξὺ τῶν ἐξετασθέντων ἠρίστευσαν, ἐν τῇ φωνητικῇ μὲν μουσικῇ ἡ δεσποινὶς Ὄλγα Λειώπη, ζωηρῶς χειροκροτηθεῖσα καὶ ἐπανειλημμένως κληθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἐν τῇ ὀργανικῇ δὲ οἱ κκ. Χρῆστος καὶ Γεώργιος Ζούκης, ἀπὸ κοινοῦ ἀνακρούσαντες τὴν ἐκ τῆς «Μάρθας» τοῦ Φλοτόου γνωστὴν μελῳδίαν, τοῦ δευτέρου δέ, μόλις ἐπταετοῦς, καὶ μόνου μετὰ δεξιότητος καὶ θάρρους ἀπιστεύτου ἐκτελέσαντος ἐπὶ τῆς βαρβίτου τὸ «Ὄνειρον» τοῦ Γόκλδερμάν· καὶ οἱ κκ. Ἀλ. Ἡσαΐλῳ καὶ Ν. Βονίνης, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐξετέλεσε «Φάνλοτασίαν» ἐκ τῶν «Δύο Φόσκαροι», ὁ ἕτερος δὲ ἐκ τῆς «Λουκρητίας Βοργίας».

Καὶ ἄλλοι δὲ μαθηταί, ἐκτὸς τούτων, διεκρίθησαν διὰ τὴν τέχνην, μεθ' ἧς ἐξετέλεσαν ἢ ἔμελψαν διάφορα τεμάχια ἐδραιοῦντες οὕτω τὰς βασίμους πάντων ἐλπίδας, ὅτι τὸ μουσικὸν τοῦτο καθίδρυμα δύναται, σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παρ' ἡμῖν ἀναπτύξει τῆς πρὸς τὰς καλὰς τέχνας ἀγάπης, νὰ ἀποδῇ φυτώριον δεξιῶν καὶ καλῶς κατηρτισμένων μουσικῶν καὶ ἀοιδῶν.

Ὑπὸ τοῦ κυρίου Δούνη, γνωστοῦ ἐκ τῶν μετὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπιτυχῶν συνδιαλέξεών του, ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς νέα μεγαλόσχημος ἐφημερὶς *Ὁ Χρόνος τῶν Ἀθηνῶν*.

Ἡ βιβλιογραφία ἐλλείψει χώρου προσεχῶς.

ΠΑΡΕΚΒΑΣΕΙΣ

[Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ διαδόχου τῆς Αὐστρίας κρινομένη ὑφ' ἑνὸς προγόνου του. Διήγησις. Ὁ διασημότερος τῶν προλόγων. Μεταφραστικαὶ πονηρίαι. Ἡ κυρία στολίζεται. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ Ἄγγλου. Γυναῖκες καὶ Ἄνδρες. Οἱ συρμοὶ καὶ ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κρινολίνου. Ἀρχὴ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός].

Ἡ κυρία Oberkirch διηγεῖται ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Ἰωσὴφ ὁ Β' τόσον ἦτο ἀφελὴς καὶ ἁπλοῦς, ὥστε ὅτε περιώδευεν ἐν Νάντῃ, εἶπε πρός τινα ἀξιωματικὸν βιαίως ὠθοῦντα τὸν λαὸν ἵνα παραμερίσῃ πρὸ τοῦ ἑστεμμένου ξένου.

— Ἡσυχώτερα, κύριε! δὲν εἶνε ἀνάγκη τόσου χώρου διὰ νὰ περιπατήσῃ εἰς ἄνθρωπος.

Ἡ δημοκρατικωτάτη αὕτη παρατήρησις τοῦ αὐτοκράτορος, οὐτινος οἱ τίτλοι μόνον ἀρκοῦσι νὰ καταλάβωσι χῶρον... μιᾶς σελίδος, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἄφιξιν τοῦ ἀπογόνου του, αἱ δὲ θρυλλούμεναι πρὸς τιμήν του διαχύσεις καὶ εὐρταὶ βεβαίως δὲν θὰ δοθῶσιν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ ἀπαθεστάτου συνήθως, ἀλλὰ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην λίαν σκεπτικοῦ.

*

Ὀλίγου δεῖν παρεξέβην εἰς θεωρίας περὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ προτιμῶ ν' ἀρκεσθῶ εἰς τὰ λεχθέντα. Ἄλλως τε σκέπτομαι νὰ διηγηθῶ μίαν ἱστορίαν εἰς τὰς ἀναγνωστρίας μου, καὶ δὲν θέλω νὰ τὰς κάμω νὰ περιμένωσιν. Εἶνε τόσῳ κοπιῶδες! Ἰδίως συγχίζομαι μὲ ἐκείνους, οἵτινες ἀναλαμβάνοντες νὰ διηγηθῶσι κάτι, χάνονται εἰς ἐκτεταμένους προλόγους. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ βιβλία, ἀλλ' ἐκεῖ εὐτυχῶς, ὁ πρόλογος οὐδεμίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ κείμενον· εἶνε δηλαδὴ ἡ δικαιολόγησις τοῦ συγγραφέως, ἡ αἰτιολογία, ἡ αἴτησις συγγνώμης διὰ τὸν κόπον, ὃν θὰ ὑποστῇ ὁ ἀναγνώστης. Ὁ διασημότερος πρόλογος ἐγεννήθη πρὸ δεκαετίας καὶ εἶνε ἕλλην ὑπήκοος ἀλλὰ γαλλικῆς καταγωγῆς.

*

Ἰδοὺ τὸ ἱστορικόν του. Κύριός τις μετέφρασε μυθιστόρημα περιέχον ἀντὶ προλόγου μίαν βιογραφικὴν σημείωσιν περὶ τῆς συγγραφέως. Ἔκρινε δὲ καθῆκόν του ἐξελληνίζων καὶ ταύτην νὰ μεταλλάξῃ τὰ ὀνόματα καὶ νὰ θέσῃ τὸ ἰδικόν του, μεταφράζων πονηρῶς τὴν λέξιν συγγραφεὺς διὰ τοῦ μεταφραστής. Ἀλλὰ τί ἐξήχθη ἐκ τούτου; Ὅτι ὁ μεταφραστὴς ἦτο ἀποθαμένος πρὸ πεντηκονταετίας. Ὅτι ἦτο κυρία καὶ ὅτι οἱ τυπογράφοι ἐπληρώθησαν τὰ διπλάσια διότι κατέστρεψαν ἓν φύλλον τυπογραφικὸν ἵνα μὴ τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὸ φύλλον τοῦ μεταφραστοῦ.

*

Ἐλέγομεν λοιπὸν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωσιν αἱ κυρίαι. Καὶ βεβαίως δὲν πρέπει ἐφαρμόζωμεν ἐπ' αὐτὰς τὸ Ἰουδαϊκὸν ῥητόν: «Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ». Ἐκεῖναι ἔχουσι δίκαιον νὰ ἐξαντλῶσι τὴν ὑπομονὴν μας καταδικάζουσαι ἡμᾶς εἰς μακροχρόνιον ἀναμονὴν ἰδίως ὅτε στολίζονται καὶ τοῦτο, διότι... δὲν ἀνεκαλύφθη ἀκόμη τὸ χρονόμετρον τὸ δεικνῦον τὰς ὥρας, ἃς δαπανῶσι πρὸς κόμμωσιν καὶ ἀνάρτησιν ὅλων ἐκείνων τῶν μικροκόσμων, τῶν ἀναριθμήτων καρφίδων, ταινιῶν τριχάπτων, ἅτινα τὰς μεταμορφοῦσιν εἰς «Κινητὰς ἐκθέσεις ἀντικειμένων τοῦ συρμοῦ».

*

Ἂν δὲν ἦτο ὀλίγον shoking, θ' ἀνέφερον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν συρμῶν, τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο τοῦ ζωγράφου de Heere ὅστις ἵνα ζωγραφίσῃ τὰς ἐθνικὰς ἐνδυμασίας ὅλων τῶν ἐθνῶν ἔθετο πρὸ γυμνοῦ Ἄγγλου μίαν ψαλίδα καὶ διάφορα ὑφάσματα ἵνα παραστήσῃ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ πρὸς ὁρισμὸν ἐνδυμασίας, ἧς οἱ συρμοὶ καθ' ἑκάστην μεταλλάσσουσι. Βεβαίως τὴν παρομοίωσιν ταύτην δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν σχετίσωμεν πρὸς τὰς κυρίας, διὰ λόγους... αἰδημοσύνης. Ἀλλὰ ἀνοίγομεν πάλιν μίαν σελίδα τῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς κυρίας Oberkirch καὶ χρώμενοι τῇ ἐλευθεριαζούσῃ ἀδείᾳ τοῦ μνημονευθέντος μεταφραστοῦ προσθέτομεν: «Οἱ ἄνδρες ἐνδύονται συνήθως ὡς χθές. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες πάντοτε φέρουσι τὴν στολὴν τῆς ἐπαύριον».

*

Ἡ μόδα! Μόλις φανῶσιν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τὰ μεθόρια τῶν διαφόρων ἐποχῶν αἱ κυρίαι, αἱ ῥάπτριαι καὶ οἱ ἔμποροι τῶν συρμῶν τίθενται εἰς πλήρη ἐνέργειαν. Τὸ σύνθημα ἀντηχεῖ καὶ καταδικάζονται εἰς ἀποστρατείαν ἀντικείμενα ἀγορασθέντα πολλάκις ἀντὶ *τιμῆς* πολὺ μεγάλης. Ὅσον ὡραῖα καὶ κομψὰ καὶ πολύτιμα ἦσαν τὰ τοῦ χειμῶνος ἐν παραδείγματι, θ' ἀλλάξωσι, θὰ μεταβληθῶσι, θὰ λησμονηθῶσιν ἔστω καὶ χάριν ἄλλων ἀκομψοτέρων. Τὸ δὲ νοστιμώτερον εἶνε ὅτι ἐξαντλήθεισῶν πλέον ὅλων τῶν παραδοξοτήτων, ἤρχισεν ἡ ὀπισθοδρόμησις καὶ ἐπανέρχονται προσεχῶς τὰ κλασικὰ κρινολίνα, τὰ βαρέα ἐνώτια αἱ πλατεῖαι χειρίδες καὶ ἄλλοι προκατακλυσμιαῖοι συρμοί, ὧν τὴν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν οὐδεὶς πλέον ἀμφισβητεῖ.

*

— Ἀλλὰ ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν μᾶς ὑπεσχέθης; θ' ἀναφωνήσῃ ἴσως δυσανασχετοῦνά τις ἀναγνώστρια.

— Ἤρχισα, κυρία μου. Ἡ ἀρχὴ εἶνε τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. Τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ μαντεύσατέ το. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰ λέγῃ τις ὅλα.

Ἰμβ.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ «Ἱστορικῶν Μελετημάτων».

ΤΟΥ Κ. ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε ἀριθ. 81).

Περὶ δὲ τῶν ἐν τῷ χρονικῷ «καὶ ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν φωταγωγεῖν αὐτὴν προσηκόντως καὶ δαψιλῶς τυπώσαντες ἀναπτεσθαι» μέχρι τέλους τοῦ χρονικοῦ, λέγομεν, ὅτι τοῦτο εἶνε ἀπόσπασμα ἐγγράφου τοῦ Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας ὁρίζοντος πόσαι κανδῆλαι καὶ κηρία πρέπει νὰ ἀνάπτωνται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ κατὰ τὰς κυριακὰς καὶ ἑορτάς, πιστῶς ἀντιγεγραμμένον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται ἐκ τοῦ «*Τοποῦμεν δέ*...», ὅπερ ὁ χρονογράφος, δὲν τρέπει εἰς τρίτον πρόσωπον, ἀλλ' ἀφίνει ἀμετάβλητον, καὶ οὔτω ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ γνωρίσωμεν τὴν καταγωγὴν τοῦ μέρους τούτου. Καὶ τὰ περὶ τοῦ Μητροπολίτου δὲ Νικηφόρου ἀπαραλλάκτως μετηνέχθησαν ἐν τῷ χρονικῷ, ὡς ἀνεγνώσθησαν ἐπὶ τῆς πλακὸς ἢ τοῦ κίονος, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν.

Μελετῶντες τὸν κώδικα τῆς Μητροπόλεως Λακεδαιμονίας καὶ βλέποντες ἐν αὐτῷ τὰς φλυαρίας καὶ τὰς ἀνοησίας καὶ τὴν παχυλὴν ἀράθειαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ συντάξαντος αὐτό, πρὸς δὲ τούτοις συμπεφυρμένας τὰς σοφὰς γνώσεις καὶ κρίσεις αὐτοῦ μετὰ μερῶν λαλούντων τὴν ἀλήθειαν, ἐχόντων ἀναμφισβήτητον ἱστορικὸν κῦρος, ὡς ἀντιγεγραμμένων ἐκ πλακῶν καὶ κιόνων, ὡς ἀπεδείχθη, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἔννοιαν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τοῦ χρονικοῦ, ὅπερ μᾶς ἀπασχολεῖ. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ κώδιξ συνετάχθη κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας Ἀνανίου, ἀναβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς Μητροπόλεως ταύτης τῷ 1750 μηνὶ Φεβρουαρίῳ, ὡς ὁ ἴδιος σημειοῖ ἐν τῷ κώδικι[1]. Καὶ τὸ χρονικὸν περιέχει μέρη εἰλημμένα ἐκ Βυζαντίνων ἱστορικῶν καὶ Χρονογράφων, ἀλλ' ὁ συνταξας αὐτὸ ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως ἀγόμενος κρίνει καλὸν νὰ μὴ στερήσῃ τοὺς μεταγενεστέρους καὶ τῶν πολυτίμων καὶ σοφῶν αὐτοῦ γνώσεων προσθέτων, ὅσα παρὰ γέροντος πολυμαθοῦς ἢ πολυμύθου, ἀδιάφορον, ἤκουσεν ἢ καὶ αὐτὸς οὗτος ἐκ τεκμηρίων ἐπὶ μακρότατον σκοπῶν πιστεύει, ὅτι συνέβησαν.

Ἀλλὰ πότε ἐγράφη τὸ χρονικόν, πότε τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ καὶ πότε τὸ δεύτερον; Περὶ τούτου, ἡμεῖς τοὐλάχιστον, ἐπέχομεν νὰ ἐξενέγκωμεν γνώμην ὡρισμένως. Τοῦτο εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον δύσκολον, ὅσῳ, ὡς λίαν ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ κ. Λάμπρος, τὸ ἀρχικῶς συνταχθὲν πρῶτον μέρος τοῦ χρονικοῦ ἐνοθεύθη καὶ μετεβλήθη διὰ προσθηκῶν καὶ ἀφαιρέσεων καὶ ἐν γένει ἀλλοιώσεων. Ὅτι δὲ ἐγένοντο τοιαῦται μεταβολαί, μαρτυρεῖ ἡ διαφορὰ τοῦ Ἰβηριτικοῦ ἀντιγράφου πρὸς τὸ Κουτλουμουσιακὸν καὶ Ταυρίνειον. Ἴσως δὲ ἡμέραν τινὰ εὑρεθῇ ἀντίγραφον ἧττον παραπεποιημένον καὶ γνησιώτερον τοῦ Ἰβηριτικοῦ, ὅπως αὐτὸ εἶνε ἧττον παραμεμορφωμένον καὶ κατὰ τὸ πρῶτον μέρος πληρέστερον τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ καὶ Ταυρινείου. Κρίνοντες ὅμως ἐκ τῶν περὶ Πελοποννήσου τερατολογημάτων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ χρονικοῦ, ἅτινα, ἐξ ὅσων γνωρίζομεν ἄλλοθεν, ἐξελέγχονται ἀνυπόστατα, δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ συνετάχθη πολλῷ βραδύτερον τῶν συμβάντων, ἅτινα ἀναφέρει. Ἐν τούτοις δυνάμεθά πως νὰ ὁρίσωμεν τὸ ἔσχατον χρονικὸν ὅριον τῆς συντάξεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν συνετάχθη τὸ δεύτερον μέρος τοῦ χρονικοῦ τούτου.

Τὸ δεύτερον μέρος κατὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμενα συνετάχθη ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τῆς ΙΔ' ἑκατοντ. καὶ ἐντεῦθεν. Ἐὰν ὁρίσωμεν ὡς χρόνον τῆς συντάξεως αὐτοῦ τὸν μικρότερον χρόνον, ὃν δυνάμεθα ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ νὰ δεχθῶμεν ἤτοι τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ΙΔ' ἑκατ. τότε εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χρονικοῦ δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ὡς ὅριον συντάξεως αὐτοῦ μέχρι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος—οὐδὲν δὲ κωλύει, νομίζομεν, νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸν συντάξαντα τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χρονικοῦ ἐξετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ὁ συντάκτης τοῦ δευτέρου. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον μέρος δυνατὸν νὰ συνετάχθη καὶ κάτὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙϛΤ καὶ ἀκόμη καὶ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ἀφοῦ ὁ τὰ αὐτὰ περίπου αὐτῷ περιέχων κώδιξ τῆς Μητροπόλεως Λακεδαιμονίας συνετάχθη ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐκ τῶν σωζομένων τότε καὶ ἀναγινωσκομένων ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν κιόνων καὶ πλακῶν, καὶ τότε καὶ τὸ πρῶτον μέρος δυνατὸν νὰ συνετάχθη κατὰ τὸν ΙΕ', ΙΣΤ' ἢ καὶ ΙΖ' αἰῶνα.

1. Ἴδε αὐτὸν ἐν τοῖς περὶ Ἀνανίου.

Ποῦ ἐχαλκεύθη τὸ δεύτερον μέρος τοῦ χρονικοῦ, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, καθόσον τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν κώδικα τῆς Μητροπόλεως Λακεδαιμονίας σύγκρισις, καθιστῶσι πρόδηλον, ὅτι συνετάχθη ἐν τῇ Μητροπόλει Λακεδαιμονίας.

Περὶ δὲ τοῦ τόπου καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνετάχθη τὸ πρῶτον μέρος τοῦ χρονικοῦ λέγομεν τὸ ἑξῆς. Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος προαιρούμενος νὰ διδάξῃ τινὰ πράγματα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥωμανὸν καὶ ὑπόμνησιν ποιούμενος τῶν περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν Σκλάβων(!) τῇ Μητροπόλει τῶν Πατρῶν θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ προσθέσῃ «Ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἀρχαιότεροι ἀνήγγειλαν *παραδόντες ἀγράφως χρόνῳ τε καὶ βίῳ τοὺς ὕστερον*»[1]. Πρὸς τούτοις ἀνακοινῶν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ υἱῷ τὰ περὶ τῆς ἀποστασίας τῶν Σκλάβων τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ καὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ θέματι τῆς Πελοποννήσου Βυζαντίνου στρατηγοῦ, τοῦ Πρωτοσπαθαρίου Θεοκτίστου, ὡς καὶ περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν δυσοποτάκτων Μελιγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν καὶ τῆς ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς φόρον ἐπάγει «*καθὼς παρὰ τῶν ἐκτοπίων διασώζεται μέχρι τῆς σήμερον ἡ τοιαύτη φήμη*»[2].

Λαμβάνοντες νῦν ὑπ' ὄψει τὰ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου ῥητῶς λεγόμενα, τὸ δεύτερον μέρος τοῦ χρονικοῦ, τὸν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας Ἀνανίου συντεταγμένον κώδικα, τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου παρατηρηθὲν περὶ τῶν ἐν Μονεμβασίᾳ ἱερατικῶν οἴκων καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι ἐκ τῶν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι τάξεων, τῆς τῶν Στρατιωτικῶν, τῆς τῶν Πολιτικῶν καὶ τῆς τῶν Κληρικῶν, ἡ τελευταία ἰδίως ἐκαλλιέργει τὰ γράμματα, ἠσχολεῖτο περὶ τὴν Ἱστορίαν, Ἐκκλησιαστικήν τε καὶ Πολιτικήν, συμπεραίνομεν ἀσφαλῶς δύο τινά, πρῶτον μέν, ὅτι συνετάχθη κατὰ τὴν φήμην καὶ τὴν παράδοσιν τὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἀβάρων εἰς τὴν Πελοπόννησον μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτῶν ἀναφέρον μέρος, τὸ μὴ ἀνευρισκόμενον ἐν τοῖς Βυζαντίνοις Ἱστορικοῖς καὶ Χρονογράφοις, δεύτερον δέ, ὅτι ἐν τινι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπισκοπῶν, Ἀρχιεπισκοπῶν ἢ Μητροπόλεων, ἐν Πάτραις, Μονεμβασίᾳ ἢ Λακεδαιμονίᾳ καὶ ἰδίως ἐν τῇ τελευταίᾳ, ὑπὸ Μητροπολίτου τινός, ὅστις πρὸς τοῖς ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων Ἱστορικῶν καὶ Χρονογράφων εἰλημμένοις περὶ Ἀβάρων προσέθηκεν, ἐν τοῖς ἀφορῶσι τὰ τῆς Πελοποννήσου, καὶ πολλὰ ἐκ τῆς παραδόσεως, ἥτις διελθοῦσα διὰ τῶν πρὸ τῆς συντάξεως πολλῶν αἰώνων ἠλλοίωσε καὶ διέφθειρε τὴν ἀλήθειαν, ἥτις ἔτι μᾶλλον παρεμορφώθη καὶ κατέστη δυσδιάκριτος μεταποιηθέντος, ἀκρωτηριασθέντος καὶ τὰ μέγιστα φθαρέντος τοῦ ἀρχικοῦ χρονικοῦ.

1. Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος πρὸς υἱὸν Ῥωμανόν, κεφ. 49, σελ. 219 ἔκδ. Βόννης.
2. Αὐτόθι, κεφ. 50, σελ. 221, ἔκδ. Βόννης.

Οἱ Ἕλληνες ἀείποτε διεκρίθησαν ἐπὶ φαντασίᾳ καὶ μυθοπλαστικῇ εὐφυΐᾳ καὶ ἐπιτηδειότητι. Οἱ δὲ Βυζαντῖνοι διαπρέπουσιν ἐπὶ ὑπερβολῇ, μεγίστην δὲ εὐχαριστησιν αἰσθάνονται, παριστῶντες ἑαυτοὺς μεγάλα καὶ δεινὰ πάσχοντας, νομίζοντες, ὅτι οὕτω θὰ κινήσωσι τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν ἄλλων. Λάβετε νῦν ὑπ' ὄψει τοῦτο, τὴν διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου ἀλλοιωθεῖσαν κατ' ἀνάγκην παράδοσιν, προσθέσατε δὲ καὶ τὰς μετὰ ταῦτα *ἐπεξεργασίας* καὶ ἐννοεῖτε πῶς κατεσκευάσθη καὶ πῶς μετεσκευάσθη τὸ τερατούργημα τοῦ Χρονικοῦ, τὸ καὶ κατὰ τὸν τίτλον ἐσφαλμένον, διότι δὲν εἶνε χρονικὸν Μονεμβασίας, ἀλλὰ κυρίως ἔκθεσις τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐγκαταστάσεως τῶν Ἀβάρων μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, ἔνθα ὡς εἰσαγωγὴ προσετέθησαν αἱ πρὸ τούτου πράξεις τῶν Ἀβάρων, ἄλλος δέ τις μετέπειτα προσέθηκεν εἰδήσεις ἀφορώσας τὴν Μητρόπολιν Λακεδαιμονίας.

Καίπερ δὲ τοιοῦτον ὂν τὸ χρονικὸν ἐπιχειροῦμεν νὰναλύσωμεν καὶ ἐξελέγξωμεν αὐτό, τὸ μέρος αὐτοῦ ἐκεῖνο, ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῆς εἰσβολῆς καὶ τῶν λοιπῶν πράξεων τῶν Ἀβάρων καὶ Ἑλλήνων.

Ἐν πρώτοις τὸ χρονικὸν κατὰ τὸ Ἰβηριτικὸν ἀντίγραφον λέγει ὅτι οἱ Ἄβαροι «ἐφορμήσαντες καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ταύτην εἷλον καὶ ἐκβαλόντες τὰ εὐγενῆ καὶ ἑλληνικὰ ἔθνη καὶ καταφθείραντες κατῴκησαν αὐτοὶ ἐν αὐτῇ». Ὡς ἔχει τὸ μέρος τοῦτο δηλοῖ, ὅτι οἱ Ἄβαροι τοὺς μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐξέβαλον τοὺς δὲ ἐξηφάνισαν κατοικήσαντες αὐτοὶ ἐπὶ ἐρήμου τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλ' ὁ Χρονογράφος σπεύδει νὰ προσθέσῃ ἀμέσως, ὅτι καὶ ἐξέφυγον οἱ δυνάμενοι, καὶ ὅτι οἱ ἐκφυγόντες μετῴκησαν οὐ μόνον πέριξ καὶ μακρὰν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ, ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν αὐτῆς, ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Μαλέου, ὅπερ σημαίνει, ὅτι δὲν ἐξεβλήθησαν τῆς Πελοποννήσου οὐδὲ ἠρημώθη ἡ χώρα Ἑλλήνων κατοίκων· καὶ οὐ μόνον κατῴκουν, ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Πελοποννήσου Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι τῶν Ἀβάρων ἔζων διοικούμενοι ὑπὸ στρατηγοῦ στελλομένου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ἃ λέγει κατωτέρω αὐτὸς ὁ χρονογράφος. Πρὸς τούτοις, κατὰ τὸν ἴδιον χρονογράφον, καὶ τὰ δυτικὰ τῆς Πελοποννήσου κατῴκοῦντο ὑπὸ Ἑλλήνων, διότι, ἀφοῦ τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς *ἐκαθάρευε βαρβάρων*, ὡς λέγει, τὸ δυτικὸν ἄρα κατῴκεῖτο ἀναμίξ ὑπὸ Ἀβάρων καὶ Ἑλλήνων, ἐνιαχοῦ μὲν ὑπὸ τούτων ἐνιαχοῦ δὲ ὑπ' ἐκείνων. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται τὸ ψευδές, ἀνόητον καὶ γελοῖον τῆς ἀνωτέρω παρατεθείσης περικοπῆς τοῦ χρονικοῦ καὶ οὕτω ἐξελέγχεται ψευδόμενος καὶ μωρολογῶν αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ὁ χρονογράφος, χωρὶς νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κωνστ. Πορφυρογεννήτου, ἐξ ἧς ἀποδείκνυται ἀνυπόστατον, ὅτι κατέσχον ἢ κατέστρεψαν *καὶ μόνον τὸ δυτικὸν τῆς Πελοποννήσου*, διότι αἱ Πάτραι καὶ ἡ Ἀχαΐα κατῴκοῦντο ὑπὸ *Γραικῶν*, ποιλιορκησάντων δὲ τῶν Ἀβάρων τὰς Πάτρας τῷ 805 οἱ Πατρεῖς οὐ μόνον ἀπέκρουσαν τοὺς πολιορκητάς, ἀλλὰ καὶ κατετρόπωσαν αὐτοὺς καὶ εἰς φόρον ὑπέβαλον καὶ τοῦτο μόνοι, ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν Ἑλλήνων ἢ Βυζαντίνων.[1]

Τὸ χρονικὸν μετὰ ταῦτα διηγεῖται ὅτι «ἡ μὲν τῶν Πατρῶν πόλις μετῳκίσθη ἐν τῇ τῶν Καλαβρῶν χώρᾳ τοῦ Ῥηγίου, οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Ὀρόβῃ (!), οἱ δὲ Κορίνθιοι ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Αἰγίνῃ μετῴκησαν». Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν τοῦ Πορφυρογεννήτου οἱ μὲν Πατρεῖς οὐδέποτε ἐγκατέλιπον τὴν ἑαυτῶν πόλιν, οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατὰ τὸ χρονικόν, καθ' ὃ ἡ ἀνατολικὴ Πελοπόννησος κατῴκεῖτο ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν Ἀβάρων καὶ διῳκεῖτο ὑπὸ Βυζαντίνων, οὔτε βεβαίως ἐκινήθησαν οὔτε ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀβάρων νῆσος φέρουσα τὸ ὄνομα τῆς Ὀρόβης, ὅπερ εἶνε τῶν πολὺ μετὰ ταῦτα βαρβαρικῶν ὀνομάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τέλος οἱ Κορίνθιοι καὶ κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον, καθ' ὃν ἐν Κορίνθῳ ἤδρευεν ὁ τῆς Πελοποννήσου Βυζαντῖνος στρατηγὸς[2] καὶ κατὰ τὸν ἴδιον χρονογράφον, ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ὁρίζοντα τὴν χώραν τῆς Πελοποννήσου, ἥτις ἦν ἐλευθέρα καὶ καθαρὰ Ἀβάρων, δὲν μετῴκησαν ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἀσχολούμενοι, ὡς γνωρίζομεν ἄλλοθεν, εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ πολλὰ κερδίζοντες ἐκ ταύτης διαμαρτύρονται κατὰ τοῦ χρονογράφου, αὐτοῦ ἐκδιώξαντος αὐτοὺς ἀνηλεῶς ἐκ τῆς ἑαυτῶν πόλεως *καὶ οὐχὶ τῶν Ἀβάρων*.

Μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν περὶ μετοικήσεως τῶν τριῶν τούτων πόλεων ψευδολογιῶν καὶ μωρολογιῶν τοῦ χρονογράφου περιττὸν νὰ ἐπιμείνωμεν καταδεικνύοντες, ὅτι ὁμοίας ὑποστάσεως ἔχονται τὰ ὑπ' αὐτοῦ τερατολογούμενα περὶ Λακεδαιμονίας (Σπάρτης) καὶ Λακώνων ἐν γένει.

Ὁ Χρονογράφος ἐξακολουθῶν τὸ σύστημα αὐτοῦ ἐπιφέρει «Οὕτως οἱ Ἄβαροι τὴν Πελοπόννησον κατασχόντες καὶ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ διήρκεσαν ἐπὶ χρόνους διακοσίους ὀκτωκαίδεκα μήτε τῷ τῶν Ῥωμαίων Βασιλεῖ μήτε ἑτέρῳ ὑποκείμενοι». Ὅτι οἱ Ἄβαροι ὄχι μόνον πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον δὲν κατέσχον, ἀλλ' οὐδὲ τὰ δυτικὰ αὐτῆς, εἰμὴ μόνον κατῴκησαν ἐπί τινος μέρους τῶν δυτικῶν αὐτῆς, ἀπεδείχθη ἤδη συμμαρτυροῦντος καὶ συνομολογοῦντος τοῦ χρονογράφου, ὅτι δὲ ὑπέκειντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τῷ ἐν Πελοποννήσῳ στρατηγῷ αὐτῶν οἱ Ἄβαροι, ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ Θεοφάνους καὶ Κεδρηνοῦ, καθ' οὓς ὁ σταλεὶς ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατείρας Εἰρήνης τῷ 782 εἰς Πελοπόννησον στρατηγὸς Σταυράκιος ὁ πατρίκιος καὶ λογοθέτης κατὰ τῶν στασιασάντων ἐν αὐτῇ βαρβάρων κατενίκησε καὶ ὑπέταξεν αὐτοὺς[3] καὶ ἐκ τοῦ Κ. Πορφυρογεννήτου λέγοντος «Νικηφόρος τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐκράτει, καὶ οὗτοι (οἱ Σκλάβοι) ἐν τῷ θέματι ὄντες Πελοποννήσου *ἀποστάσειν ἐννοήσαντες* πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων οἰκίας τῶν Γραικῶν ἐξεπόρθουν καὶ εἰς ἁρπαγὴν ἐτίθεντο, ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τῶν οἰκητόρων τῆς τῶν Πατρῶν ὁρμήσαντες πόλεως τὰ πρὸ τοῦ τείχους πεδία κατεστρέφοντο καὶ ταύτην ἐπολιόρκουν ἔχοντες καὶ Ἀφρικοὺς καὶ Σαρακηνούς»,[1] ἔνθα τὸ *ἀποστασὶν ἐννοήσαντες* ἤτοι μελετήσαντες καὶ ἀποφασίσαντες νὰ ἐπαναστατήσωσι, νὰποβάλωσι τὴν κυριαρχίαν τῶν Βυζαντίνων καὶ νὰ πολεμήσωσι κατ' αὐτῶν λεηλατοῦντες κτλ., οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν, ὅτι οἱ βάρβαροι τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ὑποτεταγμένοι τοῖς Βυζαντίνοις.[2] Ἐκ τοῦ χωρίου δὲ τούτου τοῦ φιλίστορος αὐτοκράτορος ἀποδείκνυται προσέτι, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς Πελοποννήσου ὑπῆρχον Ἕλληνες κατοικοῦντες πλησίον τῶν Ἀβάρων, γείτονες ὄντες αὐτῶν, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν.

Πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἀναφερόμενον ἐν τῷ χρονικῷ, ὅτι ὁ Βυζαντῖνος στρατηγὸς Πελοποννήσου, ὁ Ἀρμένιος Σκληρὸς «συμβαλὼν τῷ Σθλαβικῷ ἔθνει εἰλέ τε καὶ ἠφάνισεν εἰς τέλους» μετέχει ὑπερβολῆς, ἦν καὶ τὸ κατωτέρω ἐν τῷ αὐτῷ χρονικῷ ἀναγραφόμενον, ὅτι ὁ βασιλεὺς Νικηφόρος «διὰ φροντίδος ἔθετο . . . . καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους χριστιανοὺς ποιήσαι» προδίδει καὶ ὁ Πορφυρογέννητος, ἀναφέρων καὶ ἄλλας μετὰ ταῦτα στάσεις ἐν Πελοποννήσῳ ἀποκρούει[3].

Περιττὸν δὲ νὰ ἐνδιατρίψωμεν πλειότερον ἀναιροῦντες τὰς μωρολογίας καὶ τερατολογίας τοῦ χρονογράφου καὶ ἐξελέγχοντες καὶ τὸ ἕτερον περὶ Πατρέων τερπνὸν μυθολάγημα, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος ἀποκατέστησεν αὐτούς, μετοικήσαντας ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀβάρων εἰς Ἰταλίαν, ἐν τῷ πατρῴῳ ἐδάφει μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου—ἀπορούμεν, πῶς δὲν λέγει, ὅτι ἦτο ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος Ἐπίσκοπος, μεθ' οὗ συναπῆλθον πρὸ 218 ἐτῶν εἰς Ἰταλίαν ζήσας ἔτη Μαθουσαλέας—μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀβάρων, διότι εἴδομεν, ὅτι οἱ Πατρεῖς καὶ ἔμενον ἐν Πάτραις καὶ γενναιότατα κατεπάλαισαν τοὺς ἐπιτεθέντας Ἀβάρους. Καὶ περὶ τῶν σημειουμένων δὲ ἐν μόνῳ τῷ Ἰβηριτικῷ ἀντιγράφῳ, ὅτι ὁ εἰρημένος Αὐτοκράτωρ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀβάρων «Τὴν Λακεδαίμονα πόλιν ἐκ βάθρων καὶ αὐτὴν ἀνεγείρας καὶ οἰκήσας ἐν αὐτῇ λαὸν σύμμικτον Καφήρους τε (!) καὶ

1. Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος πρὸς υἱὸν Ῥωμανὸν κεφάλ. 49.
2. Αὐτόθι.
3. Θεοφάνης σελ. 707, Κεδρηνὸς σελ. 21, Τόμ. Β' ἔκδ. Βόννης.

1. Κ. Πορφυρογέννητος πρὸς υἱὸν Ῥωμανὸν κεφ. μθ', σελ. 217 ἔκδ. Βόννης.
2. Παρβλ. Πορφυρογεννήτου καὶ «ἀποστατησαντες γεγόνασιν ἰδιόρρυθμοι, λῃστεύουσι καὶ ἀνδραποδισμοὺς καὶ ῥαιδας καὶ ἐμπρησμοὺς καὶ κλοπὰς ἐργαζόμενοι» καὶ κατωτέρω «ἀποστατησαντες οὔ πείθονται οὔτε τῷ στρατηγῷ οὔτε βασιλικῇ κελεύσει ὑπήκοοι· ἀλλ' εἰσὶν ὥσπερ αὐτόνομοι καὶ αὐτοδέσποτοι» καὶ ἔτι κατωτέρω «καὶ τῆς ἀταξίας γενομένης καὶ στάσεως» Πρὸς υἱὸν Ῥωμανὸν κεφ. 50, σελ. 221, 222 καὶ 223.
3. Πρὸς υἱὸν Ῥωμανὸν κεφ. ν', σελ. 220-223, ἔκδ. Βόννης.

Θρακησίους καὶ Ἀρμενίους καὶ λοιπούς ἀπὸ διαφόρων τόπων τε καὶ πόλεων ἐπισυναχθέντων ἐπισκοπὴν καὶ αὖθις ταύτην κατέστησε» ὡς ἐκ περισσοῦ λέγομεν, ὅτι, ὅπως τὰ περὶ τῆς πόλεως τῶν Πατρέων παραδιδόμενα, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος «Ἀνῳκοδόμησέ τι ἐκ βάθρων καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ ἁγίας ἐκκλησίας» εἶνε πλάσματα ἀκατανομάστου αὐθαιρεσίας, οὕτω καὶ τὸ περὶ τῆς Λακεδαίμονος. Εἶνε δὲ μάταιον ν' ἀναζητῶμεν ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι, ὅπως εὕρωμεν, τίνες οἱ Κάφηροι, διότι οἱ κλεινοὶ οὗτοι τῆς Βυζαντιακῆς σοφίας κάτοχοι συγγραφεῖς *εἶχον ἰδικὴν τὴν Γεωγραφίαν.*

Ἡ ἀναίρεσις τῶν τοῦ χρονικοῦ περὶ τῶν Ἀβάρων τῆς Πελοποννήσου εἶνε καὶ ἀναίρεσις τῶν τοῦ πολυθρυλήτου ἐγγράφου τοῦ Πατριάρχου Νικολάου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν! Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ζήτημα· ὁ πατριάρχης γράφων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἔγραφεν *ὡς ἐγίνωσκεν ἢ ὡς ἄλλοι ὑπεμίμνησκον αὐτῷ* ἢ δηλαδὴ εἶχεν ὑποβολέα; Δὲν διστάζομεν νὰποφανθῶμεν ὑπὲρ τοῦ δευτέρου στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν κατωτέρω. Ἐκ τοῦ χρονικοῦ πληροφορούμεθα ὅτι «Ἀπὸ τῆς βασιλείας κῦρ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ πατριαρχοῦντος κῦρ Εὐστρατίου ἐπιμήθη ἡ ἁγιωτάτη ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας εἰς Μητρόπολιν» καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι ἐγένοντο μεταβολαὶ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου· Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ προβιβασμὸς τῆς μιᾶς ἐκκλησίας καὶ ἡ αὔξησις τῶν δικαίων καὶ προνομίων αὐτῆς συνεπήγετο τὸν ὑποβιβασμὸν καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῶν δικαίων καὶ προνομίων τῆς ἄλλης, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, ὧν αἱ ἐκκλησίαι ὑπεβιβάζοντο καὶ περιεκόπτοντο, ὑποστηριζόμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν δὲν ἔμειναν ἀργοὶ καὶ μὲ ἐσταυρωμένας χεῖρας. Ὑπομνήματα, ἐν οἷς ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἐξόγκωσις κατεῖχον μέγα μέρος, ἐστάλησαν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον. Τοῦ ἔπραξε καὶ ὁ μητροπολίτης Πατρῶν πέμψας ὑπόμνημα περιέχον πολλὰς ὑπερβολὰς καὶ ψεύδη. Καὶ περὶ τούτου οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμφιβολίαν ἀναλογιζόμενοι πρῶτον μέν, ὅτι ἡ προβιβαζομένη εἰς Μητρόπολιν ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας ὑπήγετο ἀπὸ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου μετὰ τῶν ἐπισκόπων Μεθώνης καὶ Κορώνης ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Πατρῶν καὶ δεύτερον ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ πατριαρχικῷ ἐγγράφῳ «Προσεπιτούτοις καὶ ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Πατρῶν πολλοῖς καὶ διαφόροις τετείχισται δικαιώμασιν, *εἰς τὸ συμφυεῖς καὶ ἀτμήτους καὶ ἀναπουπάστους ἔχειν τὰς τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ δωρηθείσας ἐπισκοπάς*, παρὰ Νικηφόρου βασιλέως τοῦ ἀπὸ γενικῶν... καὶ πρῶτον μὲν *προβάλλεται* τὸ τοῦ ῥηθέντος βασιλέως χρυσόβουλλον, τοῦ καὶ τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν Πατρῶν εἰς ἀρχιεπισκοπὴς καὶ μητροπόλεως δόξαν ἀναγαγόντος, διὰ τὸ ῥηθὲν τεράστιον τοῦ κορυφαίου, καὶ τρισὶν αὐτὴν ἐπισκοπαῖς διωρησαμένου τῇ Μεθώνῃ τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Σαρσοκορώνῃ καὶ ἕτερον Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ Ῥωμανοῦ Χριστοφόρου καὶ Κωνσταντίνου, καὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ καὶ τοῦ Βοτανειάτου, ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι ὁ μητροπολ. Πατρῶν ἔπεμψε πρὸς τὸν Πατριάρχην Νικόλαον ὑπόμνημα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς δικαιοδοσίας καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ καὶ τὰ συνηγοροῦντα ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα. Τοῦ ὑπομνήματος δὲ τούτου *περίληψιν* καὶ σημείωσιν τῶν συναποστελλομένων ἀποδεικτικῶν αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλλων διαβιβάζει διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὁ Πατριάρχης Νικόλαος.

Διατί ὁ μητροπολίτης Πατρῶν δὲν ὑπέβαλεν ὑπόμνημα πρὸς τὸν Πατριάρχην Εὐστράτιον, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ μεταρρύθμισις τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ πρὸς τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῷ 1084 Νικόλαον, δὲν γνωρίζομεν. Ἴσως ὅμως διότι ἡ μεταβολὴ αὕτη συνέβη περὶ τὸ τέλος τῆς πατριαρχείας τοῦ Εὐστρατίου, καθόσον κατὰ τὸ χρονικὸν αὕτη ἐγένετο τῷ 1083 καὶ ἴσως περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους τούτου. Προσθετέον δ' ἐν τέλει, ὅτι εἶνε πλεον ἡ εἰκασία, ὅτι ἐκ τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν ἐξῆλθον καὶ διεδόθησαν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον τοιαῦται περὶ Ἀβάρων τερατολογίαι, ὧν ἠχὼ ἐγένετο ὁ ἀγαθὸς Χρονογράφος μας.

Σημ. Ἐνταῦθα καταλείπομεν ἄθικτα ζητήματά τινα τοῦ χρονικοῦ, διότι ἡ ἐξέτασις αὐτῶν ἐκβαίνει τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης κρίσεως.

Σ. Γ. Παναγιωτοπουλος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Τὴν πολυτέλειαν τῶν δείπνων τοῦ Λουκούλλου, τὴν ἡγεμονικὴν αὐτῶν ἀφθονίαν, τὴν ἀνατολικὴν ὅλως χλιδὴν τῶν αἰθουσῶν αὐτοῦ βεβαίως οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἠδυνήθη νὰ ὑπερβάλῃ. Ἂν λάβῃ ὅμως τις ὑπ' ὄψει καὶ τὴν ἐξῆς περιγραφὴν γεύματος, ἐξ ἐκείνων, δι' ὧν συνήθως ὁ «Λούκουλλος εἰστία — κατὰ τὴν διάσημον φράσιν—τὸν Λούκουλλον», βεβαίως θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε καὶ πολὺ εὔκολον νὰ ἐπαναληφθῇ.

«Ἀπὸ τῆς κινητῆς ὀροφῆς, ἥτις ἀλληλοδιαδόχως παριστᾶ πάσας τοῦ ἔτους τὰς ἐποχάς, καταπίπτουσιν ἄνθη συναρμοζόμενα πρὸς τὰς φάσεις τοῦ ἔτους καὶ καταχέονται μύρα ἐπὶ τῶν κλινῶν, πλήρων προσκεφαλαίων ἐκ πορφύρας διαρραβδουμένης ὑπὸ χρυσῶν γραμμῶν. Οἱ συμπόται φυσιούμενοι ἀναπαύονται ἐπ' αὐτῶν. Ἡμίγυμνοι δοῦλαι, ὑπὸ τοὺς ἦχους πλαγιαύλου, παραθέτουσι τοὺς μύξωνας, τοὺς σύακας, τοὺς γαλεούς, τοὺς σάργους, ἐνῷ ὁ Capior διαμελίζει τὸν ταῶν, τὴν ὄρνιθα, τὸν φασιανόν, τὸ ἐρίφιον τῆς Ἀμβρακίας, προσφέρων συγχρόνως τὰ θαυμαστὰ μετὰ γλωσσῶν ἀηδόνων ἐμβάμματα. Ἀοιδοί, μίμοι, παλαισταί, ὀρχηστρίδες, ἀμφισβητοῦσιν ἐν μεσοδίαμα τοῦ δεσπότου καὶ τῶν ξένων του.

Μεταξὺ ἑκάστης παραθέσεως τὰ ἐμετικὰ κυκλοφοροῦσιν ....»

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ τελευταία λεπτομέρεια ἰσχύει νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἀηδίαν πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνωτέρω σειρὰν τῶν πολυτελῶν ἐδεσμάτων, οἱ συνδαιτυμόνες ὅμως τοῦ Λουκούλλου μετὰ χαρᾶς φαίνεται ὅτι κατέπινον τὰ ἀηδῆ ἐκεῖνα φάρμακα, ὅπως μὴ ἐπελθόντος τοῦ κόρου, στερηθῶσι τῆς εὐχαριστήσεως νὰ γευθῶσι πασῶν τῶν εὐχύμων συνθέσεων, ἃς μυριάδες ἀρχιμαγείρων, μαγείρων, ὑπομαγείρων καὶ παραμαγείρων παρεσκεύαζον ἐν τοῖς μαγειρείοις τῶν ἀνακτόρων.

*

...Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ τώρα δὲν περιεβλήθη ἁπλοῦν ἰδιώτου μανδύαν ἀρκουμένη εἰς τὸ νὰ ἐκθέτῃ τὰς μεγάλας αὐτῆς ἀληθείας ὑπὸ τύπον σαφῆ καὶ καταληπτὸν εἰς πάντας, ἀπὸ τοῦ σοφοῦ μέχρι τοῦ ἀπαιδεύτου ἐργάτου; Ὁ Ῥενὰν αὐτός, ὅστις εἶνε ἴσως, ὑπὸ ὅποψιν ὕψους ὁ λαμπρότερος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του συγγραφεῦς ἰδοὺ πῶς ὁμιλεῖ ἀπὸ τῆς ἐν Παρισίοις καθηγητικῆς του ἕδρας πρὸς τὸ πολυάριθμον αὐτοῦ ἀκροατήριον.

Παρὰ τοῖς ἕλλησι, λέγει, συγκρίνων τοὺς ἱστοριογράφους τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τοὺς τῆς Δύσεως, παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ἡ ἱστορία εἶνε μοῦσα. Ὦ! εἶνε καλλιτέχναι αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι. Ὁ Τίτος Λίβιος π. χ. συγγράφει ἀληθὲς ἔργον τέχνης, χωνεύων τὰ κείμενα καὶ πρυσοικειούμενος ἐντελῶς αὐτά. Οὕτως, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπικρίνῃ τις αὐτόν· ἡ τέχνη του σώζει τὰς πλάνας του. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἔχετε εἰς τὴν Ἀνατολήν· ὦ! ὄχι, δὲν τὸ ἔχετε! Ἐν Ἀνατολῇ ὑπάρχουν μόνον λογοκλόποι, συσσωρεύοντες, συμφύροντες, συμπτύσσοντες. Καταβροχθίζουσι τὰ προ αὐτῶν κείμενα, δὲν τὰ χωνεύουσιν ὅμως. Ὅ,τι καταβροχθίζουσι μένει ἀκέραιον ἐν τῷ στομάχῳ των καὶ δύναταί τις νὰ διακρίνῃ καὶ τὰ τεμάχια!»

*

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀσθενείας ταύτης, ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ψυχοπάθεια, ὀφείλεται εἰς ῥῶσσόν τινα ἰατρὸν ἐν Πετρουπόλει, ὅστις καὶ ὁρίζει αὐτὴν οὕτως:

«Ὁ ψυχοπαθὴς εἶνε ἄτομον ἐν φαινομένῃ διανοητικῇ ἰσορροπίᾳ διατελοῦν. Σκέπτεται ὀρθῶς· δύναται νὰ διακρίνῃ τὸ κακὸν ἀπὸ τοῦ καλοῦ καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν πρᾶξιν του· ἀλλὰ στερεῖται πάσης ἠθικῆς ἰδέας. Δὲν συλλογίζεται ἢ ἑαυτὸν μόνον, πολὺ δὲ ὀλίγον ἀνησυχεῖ διὰ τοὺς ἄλλους. ... Ἔξω τοῦ «ἐγώ» οὐδὲν ὑπάρχει ἱερὸν διὰ τὸν ψυχοπαθῆ. Ὅπως κορέσῃ τὰ πάθη του, ὑπερπηδᾷ πᾶν ἐμπόδιον καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀναχαιτισθῇ ὑπ' οὐδενός. Βλέπει τὸ παρὸν μόνον, καὶ ὅπως εὐχαριστήσῃ τὰς ἐπιθυμίας του, προβαίνει μέχρι τοῦ τυφλοῦ... μέχρις ἐγκλήματος.

»Ὁ ψυχοπαθὴς οὐδέποτε θεραπεύεται, λέγει κατωτέρω διελθὼν περὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν πράξεων τῶν ἀσθενῶν τοῦ εἴδους τούτου ὁ ῥῶσσος ἰατρός. Δὲν πρέπει ἑπομένως οὔτε εἰς φρενοκομεῖον νὰ τὸν ἐγκλείομεν διότι ἡ θέσις του δεικνύεται, οὔτε νὰ τὸν τιμωρῶμεν, διότι εἶνε ἀνεύθυνος».

Αὗται αἱ θεωρίαι τοῦ ῥώσσου ἰατροῦ, εἶνε εὐτυχῶς ἐλπὶς ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ φαντασίᾳ του μόνον· ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει, ἀφοῦ ἀδύνατον εἶνε φυσικῶς νὰ καθορισθῶσι τὰ ὅρια ὅθεν ἄρχεται καὶ λήγει ἡ παράδοξος αὕτη νόσος, αἱ φυλακαὶ καὶ τὰ φρενοκομεῖα δέον νὰ κενωθῶσιν, ὅπως μὴ ἡ πολιτεία ἀδικῇ δυστυχεῖς, ἀνευθύνους οἵτινες, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἀκατανοήτου ψυχικῆς δυνάμεως, διέπραξαν ἢ ἔδειξαν διαθέσεις ὅπως διαπράξωσιν ἔγκλημά τι.

*

Ἐν τῇ ὁδῷ:

— Δός μου τὴ φωτιά σου, σὲ παρακαλῶ.

— Ὁρίστε.

— Μήπως ἔχεις καὶ κάνένα σιγάρο τώρα!

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΙΝΙΓΜΑ

23

Δέκα υἱοὺς ἐγέννησα, τὸ λέγουν τὰ βιβλία
Τῶν λῃστρικῶν ἐπιδρομῶν σκοπὸς δὲ θεωροῦμαι.
Ἀλλ' ἔναρθρον γενόμενον εὐθὺς μετεμορφοῦμαι,
Καὶ τῆς Ἑλλάδος γίνομαι εὔφορος ἐπαρχία.

24

Εἶμαι δυσῶδες, ἀλλ' ἐὰν τὸ τρίτον μου κλαδεύσῃς
Ἄνθος παράγεις εὔοσμον χωρὶς νὰ μὲ φυτεύσῃς.

ΛΥΣΕΙΣ

Αἴνιγμα 22. Ἄρατος ἀρὰ ἄρτος.

Πρόβλημα. Ὁ πάπας ἦτο 70 1)2 ἐτῶν ὁ υἱὸς του 39 1)2, ἡ νύμφη του 30 καὶ ἡ ἐγγονή του 8· προστιθεμένων δὲ δύο ἐτῶν ἔχομεν τὸν ἀριθ. 150.

---

1. Ἰδὲ Juris Graeco-Romani, tám Canonici quam Civilis, Johannis Leunclavii, MDXCVI Francofurti, σελ. 278—279.

Ἐν Ἀθήναις. — Τύποις «Κορίννης»